

AKFN1.43 sz. útmutató

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Verzió száma:

2.

2020. április

Kiadta:

Fichtinger Gyula
az OAH főigazgatója
Budapest, 2020

A kiadvány beszerezhető:
Országos Atomenergia Hivatal
Budapest

FŐIGAZGATÓI ELŐSZÓ

Az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH) az atomenergia békés célú alkalmazása területén működő, önálló feladat- és hatáskörrel rendelkező, országos illetékességű, központi kormányzati igazgatási szerv, kormányzati főhivatal. Az OAH-t a Magyar Köztársaság Kormánya 1990-ben alapította.

Az OAH jogszabályban meghatározott közfeladata, hogy az atomenergia alkalmazásában érdekelt szervektől függetlenül ellássa és összehangolja az atomenergia békés célú, biztonságos és védett alkalmazásával, így a nukleáris és radioaktív hulladék-tároló létesítmények, nukleáris és más radioaktív anyagok biztonságával, nukleárisveszélyhelyzet-kezeléssel, nukleáris védettséggel kapcsolatos hatósági feladatokat, valamint az ezekkel összefüggő tájékoztatási tevékenységet, továbbá javaslatot tegyen az atomenergia alkalmazásával kapcsolatos jogszabályok megalkotására, módosítására, és előzetesen véleményezze az atomenergia alkalmazásával összefüggő jogszabályokat.

Az atomenergia alkalmazása hatósági felügyeletének alapvető célkitűzése, hogy az atomenergia békés célú felhasználása semmilyen módon ne okozhasson kárt a személyekben és a környezetben, de a hatóság az indokoltnál nagyobb mértékben ne korlátozza a kockázatokkal járó létesítmények üzemeltetését, illetve tevékenységek folytatását. Az alapvető biztonsági célkitűzés minden létesítményre és tevékenységre, továbbá egy létesítmény vagy sugárforrás élettartamának minden szakaszára érvényes, beleértve létesítmény esetében a tervezést, a telephely-kiválasztást, a létesítést, az üzembe helyezést és az üzemeltetést, valamint a leszerelést, az üzemben kívül helyezést és a bezárást, radioaktív hulladék-tárolók esetén a lezárást követő időszakot, radioaktív anyagok alkalmazása esetén a szóban forgó tevékenységekhez kapcsolódó szállítást és a radioaktív hulladék kezelését, míg ionizáló sugárzást kibocsátó berendezések esetén azok üzemeltetését és karbantartását.

Az OAH a jogszabályi követelmények teljesítésének módját az atomenergia alkalmazóival egyeztetett módon, világos és egyértelmű ajánlásokat tartalmazó útmutatókban fejt ki, azokat az érintettekhez eljuttatja, és a társadalom minden tagja számára hozzáférhetővé teszi. Az atomenergia alkalmazásához kapcsolódó nukleáris biztonsági, sugárvédelmi, védettségi és non-proliferációs követelmények teljesítésének módjára vonatkozó útmutatókat az OAH főigazgatója adja ki.

Az útmutatók alkalmazása előtt mindig győződjön meg arról, hogy a legújabb, érvényes kiadást használja-e! Az érvényes útmutatókat az OAH honlapjáról (www.oah.hu) töltheti le.

ELŐSZÓ

Az atomenergia békés célú, biztonságos alkalmazására vonatkozó legmagasabb szintű szabályozást az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény (a továbbiakban: Atv.) tartalmazza.

A nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről szóló rendelkezéseket a 118/2011. (VII. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) és mellékletei, a Nukleáris Biztonsági Szabályzatok (a továbbiakban: NBSZ) határozzák meg.

A nukleáris biztonsági követelmények és rendelkezések betartása mindazok számára kötelező, akik az Atv. 9. § (2) bekezdése szerinti folyamatos hatósági felügyelet alatt állnak, valamint e törvényben előírt hatósági engedélyhez kötött tevékenységet folytatnak, ilyen tevékenységben közreműködnek, vagy ilyen tevékenység folytatásához engedély iránti kérelmet nyújtanak be. A nukleáris biztonsági követelmények és rendelkezések mellett a követelmények közé tartoznak az egyedi hatósági előírások, feltételek és kötelezettségek, amelyeket az OAH a nukleáris létesítmény nukleáris biztonsága érdekében határozatban állapíthat meg.

Az NBSZ-ben foglalt követelmények teljesítésére az OAH ajánlásokat fogalmazhat meg, amelyeket útmutatók formájában ad ki. Az útmutatókat az OAH a honlapján közzéteszi. Jelen útmutató az engedélyesek önkéntes alávetésével érvényesül, nem tartalmaz általánosan kötelező érvényű normákat. Az útmutató nem tekinthető hivatalos jogértelmezésnek. A jogértelmezés a jogalkalmazó mindenkori feladata és felelőssége, ezért a jelen útmutatóban leírtak kizárólag szakmai álláspontnak tekinthetők, nem használhatók fel jogértelmezésként peres vagy közigazgatási eljárás során.

A rendelet 3. § (4) bekezdése alapján, ha a kérelmező a nukleáris biztonsággal összefüggő engedély iránti kérelmét az útmutatókban foglaltak szerint terjeszti elő, továbbá ha az engedélyes a nukleáris biztonsággal összefüggő tevékenységét az útmutatókban foglaltak szerint végzi, akkor az OAH a választott módszert a nukleáris biztonság követelményei teljesítésének igazolására alkalmasnak tekinti, és az alkalmazott módszer megfelelőségét nem vizsgálja.

Az útmutatókban foglaltaktól eltérő módszerek alkalmazása esetén az OAH az alkalmazott módszer helyességét, megfelelőségét és teljeskörűségét részleteiben vizsgálja, ami hosszabb ügyintézési idővel, külső szakértő igénybevételével és további költségekkel járhat.

Ha az engedélyes által választott módszer eltér az útmutató által ajánlottól, akkor az eltérés indokolása mellett igazolni kell, hogy a választott módszer legalább ugyanazt a biztonsági szintet biztosítja, mint az útmutatóban ajánlott.

Az útmutatók felülvizsgálata az OAH által meghatározott időszakonként vagy az engedélyesek javaslatára soron kívül történik.

A fenti szabályozást kiegészítik az engedélyesek, illetve más, a nukleáris energia alkalmazásában közreműködő szervezetek (tervezők, gyártók stb.) belső szabályozási dokumentumai, amelyeket az irányítási rendszerükkel összhangban készítenek.

TARTALOMJEGYZÉK

1. BEVEZETÉS	5
1.1. Az útmutató tárgya és célja	5
1.2. Vonatkozó jogszabályok és előírások	5
1.3. Az útmutató használata	5
2. MEGHATÁROZÁSOK ÉS RÖVIDÍTÉSEK	7
2.1. Meghatározások	7
2.2. Rövidítések	7
3. ÁLTALÁNOS ELVEK, SZEMPONTOK	9
3.1. A hatósági ellenőrzés terjedelme	9
3.2. A hatósági ellenőrzés célja	10
3.3. A hatósági ellenőrzés folyamata	11
3.4. Az ellenőrzés általános jellemzői, feltételei	14
3.5. Tanú	19
3.6. A helyszíni ellenőrzés minősítése	21
3.7. A helyszíni ellenőrzés dokumentálása	22
3.8. Táv-adatszolgáltatással végrehajtott ellenőrzés	27
3.9. Egyoldalú dokumentáció ellenőrzés	28
4. ÁTFOGÓ ELLENŐRZÉS	29
4.1. Az ellenőrzés célja	29
4.2. Az ellenőrzés általános feltételei	30
4.3. Az ellenőrzés célterületének meghatározása	30
4.4. Az átfogó ellenőrzés végrehajtása	31
5. FELTÁRÓ ELLENŐRZÉS	33
5.1. Az ellenőrzés célja és általános feltételei	33
5.2. A feltáró ellenőrzés végrehajtása	34
6. ESETI ELLENŐRZÉS	36
6.1. Az ellenőrzés célja	36
6.2. Az eseti ellenőrzés végrehajtása	36
6.3. Az ellenőrzés területei	37
6.4. Az ellenőrzés bejelentése	40
7. ELŐRE BE NEM JELENTETT ELLENŐRZÉS	40
7.1. Az ellenőrzés célja	41
7.2. Az ellenőrzés folyamata és dokumentálása	41
7.3. Szemle (bejárás)	41
8. AZ ELLENŐRZÉSEK ÉRTÉKELÉSE	44

1. BEVEZETÉS

1.1. Az útmutató tárgya és célja

A jelen útmutató a tervezési, telephely vizsgálati, létesítési, üzembe helyezési, üzemeltetési vagy leszerelési fázisban levő nukleáris létesítményben végrehajtott hatósági ellenőrzések menetéről, feltételeiről és dokumentálási rendjéről szól a (az általános közigazgatási rendtartásról szóló) 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: ÁKR) 5-6. §, 61 §, 66-70. §, 78. §, 81. §, 98-104§-a, az Atv. 12/A. §-a, a rendelet 22. §-a, továbbá az NBSZ 1. kötet 1.6. fejezetében foglaltak figyelembevételével.

Az útmutató célja, hogy ajánlásokat adjon az engedélyes részére a hatékony és eredményes hatósági ellenőrzés támogatásához, ezáltal biztosítva a létesítmény nukleáris biztonsági szintjének fenntartását és növelését, egyértelművé téve az ellenőrzéssel kapcsolatos hatósági követelményeket és elvárásokat.

Az útmutató nem tartalmazza az egyes szakterületeken végrehajtandó hatósági ellenőrzések specifikus feltételeinek, kritériumainak részletezését. Ezen ajánlásokat a szakterületekre kiadott útmutatók, továbbá a jogszabályok vonatkozó részei foglalják magukba. Az útmutató nem tárgyalja a hatósági ellenőrzés végrehajtásának hatóságra vonatkozó és jogszabályban foglalt eljárási szabályait, azonban a szükséges esetekben feltárja annak egyes elemeit, megkönnyítendő az engedélyes jogszabálykövető magatartását. Nem tárgyalja továbbá tételesen az engedélyesek belső ellenőrzési rendszerének működtetésére (ld. Rendelet. 23. §) vonatkozó szabályokat (NBSZ 2. kötet 2.6.), ugyanakkor az útmutató segítséget ad ezen rendszer kialakításához.

1.2. Vonatkozó jogszabályok és előírások

A nukleáris biztonsági követelmények jogszabályi hátterét az Atv. és a Rendelet biztosítja.

Az Atomtörvény 12/A. §-a, a rendelet 3. § (1) bekezdése és a 22. §-a alapján kiadott szabályzatok 1. kötetének 1.6. fejezete szabályozza az OAH ellenőrzési tevékenységét.

1.3. Az útmutató használata

Az útmutató az NBSZ 1. kötetének 1.6. pontjában foglalt ellenőrzési típusok szerint tárgyalja az engedélyes tevékenységére vonatkozó ajánlásokat az ellenőrzések végrehajtásához.

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Az Atv. 12/A. § (1) bekezdése értelmében a nukleáris biztonsággal összefüggő adatok ellenőrzése táv-adatszolgáltatás útján is történhet.

Az Atv. 17. § (2) bekezdés 3. pontja szerinti, a nukleáris létesítmények és a radioaktív-hulladék tárolók építményeire vonatkozó ellenőrzés az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 24. § (1) bekezdése alapján a (3) bekezdés szerint elektronikusan vezetett építési napló (a továbbiakban: E-napló) táv ellenőrzéseként valósul meg.

A jelen útmutató 3. fejezetében foglalt általános ajánlások az útmutatóban ismertetett ellenőrzésre vonatkoznak.

Amennyiben egy adott előírás nem vonatkozik az összes magyarországi nukleáris létesítményre, akkor az útmutató egyértelműen jelöli annak hatályát.

2. MEGHATÁROZÁSOK ÉS RÖVIDÍTÉSEK

2.1. Meghatározások

Az útmutató az Atv. 2. §-ában, valamint a Rendelet 10. számú mellékletében ismertetett meghatározásokon kívül az alábbi definíciókat tartalmazza.

Hatósági ellenőrzés alá vont:

A nukleáris létesítmény engedélyese és beszállítója (NBSZ 1.6.1.0200.)

Nyilatkozattételre jogosult képviselő:

A hatósági ellenőrzés alá vont azon meghatalmazott képviselője, aki az ellenőrzendő területen szakmai és döntési szempontból kompetens (a felmerülő kérdésekre szakmailag kielégítő választ tud adni vagy biztosítani tud ehhez szakértő személyt), továbbá a valóságnak leginkább megfelelő információ birtokában van.

Hatósági ellenőrzés alá vont nyilatkozata:

A hatósági ellenőrzés alá vont jogosult képviselője által adott, jegyzőkönyvben rögzített nyilatkozata.

2.2. Rövidítések

Atv.	az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény
EBJ	Előzetes Biztonsági Jelentés
E-napló	A nukleáris sajátos építmények tekintetében vezetett elektronikus építési napló
IBF	Időszakos Biztonsági Felülvizsgálat
IBJ	Időszakos Biztonsági Jelentés
ÁKR	az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
Mav.	a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény
NBSZ	Nukleáris Biztonsági Szabályzatok (a 118/2011. (VII.11.) Korm. rendelet mellékletei)
OAH	Országos Atomenergia Hivatal (továbbiakban: hatóság)
Rendelet	A nukleáris létesítmények nukleáris biztonsági követelményeiről és az ezzel összefüggő hatósági tevékenységről szóló 118/2011. (VII. 11.) Korm. Rendelet
ÜKTEP	Üzem Közbeni Technológiai Ellenőrzési Program

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

VBJ

Végleges Biztonsági Jelentés

3. ÁLTALÁNOS ELVEK, SZEMPONTOK

3.1. A hatósági ellenőrzés terjedelme

Rendelet 22. § (1) „A nukleáris biztonsági hatóság a nukleáris biztonsági követelmények betartása érdekében a nukleáris létesítmények életciklusának valamennyi szakaszában az 1. mellékletben meghatározott módon rendszeresen és tervszerűen legalább az alábbiakat ellenőrzi:

- a) a nukleáris létesítmények, azok rendszerei, rendszerelemei, építményei megfelelnek az engedélyekben, jogszabályokban előírt követelményeknek;
- b) a nukleáris létesítmény tervezése, telephelyének vizsgálata és értékelése, létesítése, üzembe helyezése, üzemeltetése, átalakítása és megszüntetése megfelel a nukleáris biztonsági követelményeknek, a hatósági engedélyek alapjául szolgáló feltételeknek és körülményeknek, valamint az engedélyekben előírtaknak; továbbá
- c) az engedélyes irányítási rendszere megfelel az e rendeletben előírt követelményeknek legalább a következők tekintetében:
 - ca) a vonatkozó dokumentumok és utasítások összhangban vannak a tervezési követelményekkel, valamint a rendszerek és rendszerelemek tényleges állapotával, érvényesek, és azokat betartják;
 - cb) az engedélyes által alkalmazott munkavállalók és beszállítók megfelelnek a jogszabályban előírt követelményeknek;
 - cc) az engedélyes az előírásoknak megfelelő minősítési rendszert dolgoz ki és működtet a beszállítók kiválasztására és alkalmasságuk igazolására;
 - cd) az engedélyes a jelentési kötelezettségét teljesíti, a jelentéseket az előírásoknak megfelelő tartalommal állítja össze és a biztonságot érintő események kivizsgálásának eredményeként előirányzott javító intézkedéseket végrehajtja;
 - ce) az engedélyes a hiányosságokat és az eltéréseket indokolatlan késlekedés nélkül azonosítja, kijavítja, vagy megengedhetőségüket igazolja;
 - cf) az engedélyes az összegyűjtött tapasztalatokat hasznosítja, és ennek eredményét továbbadja a beszállítóknak és a nukleáris biztonsági hatóságnak;
 - cg) az engedélyes belső előírásrendszere alkalmas a folyamatok szabályozására, beleértve az igénybe vett beszállítók atomerőművi blokkal kapcsolatos tevékenységét is; valamint

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

ch) az engedélyes a jogszabályban előírt követelményeknek, valamint a belső szabályozásnak megfelelően kezeli a nukleáris biztonságot.

(2)

(3) *A nukleáris biztonsági hatóság a nukleáris biztonságot befolyásoló tényezők szempontjából jogosult megvizsgálni az engedélyes szervezetének működését és a nukleáris biztonságra hatást gyakorló tevékenységet végző személyek (beleértve a beszállítók személyzetének) alkalmasságát a számukra meghatározott feladatok ellátására.*

1.6.2.0100. „A nukleáris biztonsági hatóság a nukleáris létesítmény adott életciklus szakaszából adódó speciális ellenőrzési szempontokat is érvényesítő ellenőrzéseket végez. Az ellenőrzés területeit a nukleáris létesítmény aktuális életciklus szakasza és a hatályos jogszabályok előírásai, az ellenőrzés gyakoriságát és részletességét az adott terület nukleáris biztonsági fontossága, a nukleáris biztonsági hatósági engedélyezés, értékelés és ellenőrzés tapasztalatai határozzák meg.”

A hatósági felügyelet egyik eszköze a hatósági ellenőrzés. A hatóság az atomenergia felhasználásával kapcsolatban, időben és térben korlátlanul folytathat le ellenőrzést, az ellenőrzés során megállapításokat tehet, azonban a hatósági ellenőrzés alá vont számára kötelezettségeket csak a jogszabályok által megszabott hatáskörében állapíthat meg.

Az OAH hatósági ellenőrzése a nukleáris biztonság szavatolásának érdekében kiterjed a dokumentumok ellenőrzésére, beleértve a minősített adatként besorolt információkat. A hatóság felügyelői rendelkeznek a Mav. szerinti szükséges felhatalmazásokkal, jogosultságokkal. Az ellenőrzés során minősített adatba való betekintési igény esetében a hatósági ellenőrzés alá vont joga és kötelessége a hatósági ellenőr Mav. szerinti jogosultságának ellenőrzése, a hatósági ellenőr pedig a dokumentumokba való betekintés előtt titoktartási nyilatkozatot ad. Ha a hatósági ellenőrzés alá vont nyilatkozattételre jogosult képviselője egyes dokumentumok bemutatását megtagadja erre vonatkozó nyilatkozata jegyzőkönyvezésre kerül.

3.2. A hatósági ellenőrzés célja

ÁKR. 99. § *„A hatóság - a hatáskörének keretei között - ellenőrzi a jogszabályban foglalt rendelkezések betartását, valamint a végrehajtható döntésben foglaltak teljesítését.”*

Atv. 12/A. § (3) *„Az atomenergia-felügyeleti szerv a nukleáris létesítmény a radioaktív hulladék-tároló hatósági felügyeletéhez, vagyis az engedélyes tevékenységének értékeléséhez, elemzéséhez a hatósági határozatokban és a*

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

jogszabályokban foglaltak teljesülésének igazolására, valamint az érvényesítési eljárásainak lefolytatásához átfogó, feltáró és eseti ellenőrzéseket végez. Az atomenergiafelügyeleti szerv az ilyen tevékenységének folyamatosságát a nukleáris létesítmény telephelyén fenntartott helyszíni felügyelettel, és ügyeleti rend működtetésével biztosíthatja.”

A hatósági ellenőrzés célja, hogy ezzel a felügyeleti eszközzel is biztosítsa az atomenergia biztonságos alkalmazását. Az OAH a végrehajtott ellenőrzései során meggyőződik arról, hogy a hatósági ellenőrzés alá vont az adott tevékenységet a vonatkozó jogszabályoknak, az NBSZ kötetekben foglalt követelményeknek, a hatósági határozatokban előírtaknak, a hatósági útmutatókban rögzítetteknek, a vonatkozó szabványoknak, a nemzetközi vagy hazai jó gyakorlatnak, valamint saját belső szabályozásának megfelelően szervezi, hajtja végre. A hatóság továbbá meggyőződik arról, hogy az adott tevékenység végrehajtása kielégíti-e a szükség szerinti, előre megfogalmazott kritériumokat. Az ellenőrzések során a hatósági ellenőr megállapítja a tényeket, az eltéréseket és a jó gyakorlatot.

Az ellenőrzések további célja meggyőződni arról, hogy nukleáris létesítmény rendszerei és-rendszerlemei biztonsági funkciói, valamint a létesítmény működését szabályozó folyamatok a fokozatosság elvét követve, a nukleáris biztonság szempontjából betöltött szerepüknek megfelelő súllyal valósuljanak meg.

3.3. A hatósági ellenőrzés folyamata

Rendelet 22. § (9) „A nukleáris biztonsági hatóság éves ellenőrzési tervet készít. A tervben szereplő ellenőrzések tervezett idejéről és tartalmáról a nukleáris biztonsági hatóság az ellenőrzéssel érintetteket tájékoztatja.”

Az OAH az egy évre előre tervezhető ellenőrzéseket összefoglalva éves ellenőrzési tervet készít, amelyet megküld az engedélyesek részére az ellenőrzésre való felkészülés érdekében, valamint honlapján (Feladatok menüpont, Ellenőrzési terv) közzéteszi azt. Az éves ellenőrzési terv tartalmazza a tervezési időszakra tervezhető összes ellenőrzés minden olyan adatát, amely előre megadható. A tervben szereplő adatok azonban tájékoztató jellegűek, mivel a hatóság munkaszervezése befolyásolhatja a tervezett ellenőrzések szervezését. Az éves terv megküldése mellett a hatóság az előre be nem jelentett ellenőrzések kivételével törekszik a tervpontoknak megfelelő ellenőrzésekről előzetesen értesíteni az engedélyest.

Az ellenőrzési terv kidolgozásakor az OAH a megelőző évek felügyeleti tapasztalatait, az átfogó ellenőrzések hosszú távú ütemezését, az

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

engedélyesek tervezett átalakításait, karbantartási tevékenységét, a nemzetközi tapasztalatokat valamint az Időszakos Biztonsági Felülvizsgálatok (továbbiakban: IBF) ütemezését veszi figyelembe.

Jelen fejezet a táv-adatszolgáltatás útján, valamint a hatóság által végzett egyoldalú dokumentáció ellenőrzés keretében megvalósuló felügyeleti tevékenység végrehajtását nem ismerteti, azok a 3.8. és 3.9. fejezetekben részletezettek szerint valósulnak meg.

Az egyes ellenőrzések végrehajtásához a hatósági ellenőr a jogszabályi előírások, belső eljárásrendje és utasításai alapján ellenőrzési tervet állít össze.

Az ellenőrzés lehet előre bejelentett és előre be nem jelentett (ld. 4, 5, 6. és 7. számú fejezetek). A hatósági ellenőr az ellenőrzés helyszínén az ellenőrzés alá vonttal ismerteti az ellenőrzés tárgyát, célját és módszerét, továbbá az ellenőrzés speciális kritériumait. Tájékoztatja az ellenőrzés alá vontat azokról a követelményekről, amelyeknek való megfelelésről a hatósági ellenőr az ellenőrzés során meg kíván győződni.

Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr az ellenőrzés tárgyára vonatkozóan információt gyűjt, elemez és értékeli, annak alapján a vizsgált követelmények teljesülése kapcsán eltéréseket vagy jó gyakorlatot állapít meg. Az ellenőrzés általában nem korlátozódik kizárólag az ellenőrzés tárgyára. Az ellenőrzés során a tapasztaltak alapján - szükség esetén - a hatósági ellenőr bármely témakörben megállapításokat tehet. Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr súlyos biztonsági kockázat, emberi élet nagyfokú veszélyeztetése vagy jelentős berendezés-károsodás lehetőségének fennállása esetén, felszólíthatja a hatósági ellenőrzés alá vontat a fenti veszélyekkel járó tevékenység felfüggesztésére, a veszélyeztető körülmény haladéktalan megszüntetésére (Atv. 15. § (1) bekezdés). Az ellenőrzéssel összefüggő szükség szerinti kötelezéseket az ellenőr az ellenőrzésről készült dokumentumban rögzíti. Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr tényeket állapít meg, információt gyűjt és megállapítja a jó gyakorlatot, valamint az eltéréseket. A megállapítások nem korlátozódnak kizárólag az ellenőrzés tárgyára. A hatósági ellenőr bármely témakörben tehet megállapításokat egy ellenőrzés során. A hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont képviselője felé javaslatot tehet egy adott eltérés felszámolására, az ezzel kapcsolatos intézkedéseket az engedélyes képviselője hozza meg.

Az ellenőrzés lefolytatása után a hatósági ellenőr tájékoztatja – képviselőjén keresztül – a hatósági ellenőrzés alá vontat az ellenőrzés eredményéről. A hatósági ellenőrzés alá vont képviselője – amennyiben szükségesnek látja – további bizonyítékokat tárhat a hatósági ellenőr elé (amennyiben ennek

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

időszükséglete nagyobb, úgy azt a hatóság képviselője az ellenőrzési jegyzőkönyvben rögzíti) az ellenőrzés során megállapított tényeket, feltárt eltéréseket és pozitív gyakorlatot illetően.

Ezután a hatósági ellenőr tájékoztatja az ellenőrzés alá vont képviselőjét a jegyzőkönyvezendőről, és elkészíti a jegyzőkönyvet.

A jegyzőkönyvet az összes érintett fél nyilatkozattételre jogosult képviselője oldalanként aláírja, mellyel igazolja a jegyzőkönyvben foglaltak hitelességét és az abban foglaltak tekintetében az egyetértését. A jegyzőkönyvezés során fennáll a lehetőség, hogy más egyéb az eljárásban résztvevő szereplő (pl.: szakértő, szakmai képviselő) aláírja a dokumentumot.

A hatóságok együttműködésének (megállapodásainak) megfelelően az OAH társhatóságaival együtt (egy helyszínen és időben) végezhet ellenőrzést. Az ellenőrzés lefolytatására vonatkozó útmutató ezen esetekre használható. A jegyzőkönyv-készítés feltételei (pl. példányszám, a készítő személye) azonban változhatnak a többi, az ellenőrzésen résztvevő hatóság igényei szerint. A társhatóság alatt értendők pl.: a környezetvédelmet, a nem az OAH hatáskörébe tartozó nyomástartó edényeket, a bányahatóság hatáskörébe tartozó kérdéseket, katasztrófavédelmet, munkavédelmet és a tűzvédelmet felügyelő állami szervek.

Rendelet 23. § *„A nukleáris biztonsági hatóság ellenőrzése nem mentesíti az engedélyest a saját ellenőrzési tevékenység végzésének kötelezettsége alól.”*

1.6.1.0100. „A nukleáris biztonsági hatósági ellenőrzési tevékenység ráépül az engedélyes által működtetett teljes körű, a nukleáris biztonság szempontjából differenciált ellenőrzési rendszerre.”

Az engedélyes az NBSZ 2. kötetben foglalt rendelkezések szerint az irányítási rendszere részeként differenciált ellenőrzési rendszert alakít ki és működtet. A differenciált ellenőrzési rendszer segítségével biztosítja, hogy a nukleáris biztonságot érintő összes tevékenységet a megfelelő minőségi szinten hajtsák végre, a tevékenység végrehajtása és tevékenység eredménye a lehető legnagyobb mértékben megfeleljen a nukleáris biztonsági követelményeknek. A differenciált ellenőrzési rendszer többszintű és nem lehet olyan nukleáris biztonságot érintő tevékenység, amelynél – a végrehajtó önellenőrzésén kívül – legalább egy a végrehajtott tevékenységben nem közreműködő általi ellenőrzés ne lenne végrehajtva. Az OAH a differenciált ellenőrzési rendszer minden szintjét felügyeli, és bármely szintjét ellenőrizheti. A differenciált ellenőrzési rendszer lényeges része a független felülvizsgálati funkció működtetése, amely az adott tevékenységet végzők

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

önellenőrzése és a szakterület képviselőjének ellenőrzése mellett legalább a harmadik, de esetenként negyedik, ötödik ellenőrzési szintet képviseli.

Tevékenység alatt értendő pl. üzemeltetési, karbantartási, kísérleti tevékenység, dokumentumok kidolgozása (függetlenül attól, hogy belső dokumentumról, vagy pl. engedélykérelemről van szó). A függetlenség jelen esetben azt jelenti, hogy az ellenőrzést az ellenőrzendő tevékenység végrehajtásában résztvevő szervezeti egység(ek) és munkavállaló(k) nem végezheti(k).

3.4. Az ellenőrzés általános jellemzői, feltételei

Az ellenőrzést a hatósági ellenőr a jogszabályi előírások, belső eljárásrendje és utasításai alapján összeállított saját ellenőrzési terve szerint végzi.

A hatósági ellenőrzés történhet adatszolgáltatás, iratbekérés vagy egyéb tájékoztatás kérése, továbbá helyszíni ellenőrzés vagy a folyamatba beépített ellenőrző rendszerből vett táv-adatszolgáltatás útján. Az ellenőrzések folyamatát jelen útmutató 4, 5, 6. és 7. számú fejezete tárgyalja. A hatósági szemlére vonatkozó ajánlásokat jelen útmutató 7.3. számú fejezete tartalmazza.

Atv. 12/A. § (2) „A nukleáris biztonság hatósági ellenőrzése nincs időkorláthoz kötve.”

1.6.1.0200. „A nukleáris biztonsági hatóság a nukleáris létesítményekben, a nukleáris létesítmények engedélyesénél és beszállítóinál (a továbbiakban: hatósági ellenőrzés alá vont) ellenőrzést hajthat végre időkorlát nélkül a nukleáris biztonsággal összefüggő területeken.”

A jogszabályokban biztosított jogával élve a hatósági ellenőr a helyszínen, a hatóság saját irodájában a bekért dokumentumokat vagy egyéb módon, a távadat-szolgáltatásból (Atv. 12/A. § (1) bekezdés) nyert információkat értékelve ellenőrizheti az engedélyeseket és beszállítóikat (együttesen: ellenőrzés alá vont). A hatósági ellenőr helyszíni ellenőrzést folytathat a nukleáris létesítményen belül, az engedélyes létesítményeiben, a beszállítók telephelyén és létesítményeiben a helyszíni, az időpont és az időtartam korlátozása nélkül. Az engedélyes létesítményein kívüli helyszínek esetében (pl. külföldi beszállító korlátokhoz kötött bejutással bíró telephelyén) az ellenőrzéshez szükséges jogi, szerződéses és technikai feltételeket előzetesen egyeztetni szükséges. A hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont területén a vonatkozó jogi és szerződéses feltételek figyelembe vételével tételes kérés alapján minden olyan hatósági hatásköre alá tartozó dokumentációba, iratba, feljegyzésekbe betekinthez és hivatalosan bekérhet, melyek az adott tevékenység végrehajtásával összefüggően keletkeztek. Azok

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

egészéről, vagy részleteiről másolatot, fényképet, kivonatot, jegyzeteket a vonatkozó jogi és szerződéses feltételek figyelembe vételével készíthet. A hatósági ellenőr bármely, a hatásköre szerinti folyamatot megfigyelhet, a kapcsolódó területen ellenőrzést folytathat, az ellenőrzés során hatósági megállapításokat tehet, ám kötelezettséget csak a hatáskörébe tartozóan adhat. Más hatóság hatáskörét érintően tett megállapítások tekintetében az adott hatóságot tájékoztatja.

A hatósági ellenőrzés alá vont felkérheti a hatósági ellenőrt és/vagy az által bevontak közreműködői jogosultságának igazolására, és arra, hogy adjon szóbeli tájékoztatást az ellenőrzés célját, érintett területeit, helyszínét, ütemezését, alkalmazandó eszközeit illetően. Továbbá, ha az ellenőrzés alá vont szükségesnek látja, kérheti ezen információk részletes jegyzőkönyvbe foglalását. Amennyiben az ellenőrzés eszközeinek biztosítása időigényes, a hatóság az ellenőrzést megelőzően, az időigényt figyelembe véve értesíti az ellenőrzés alá vontat.

A hatóság által az ellenőrzésekbe bevont szakértő az ellenőrzés alkalmával a hatóság teljes jogú felhatalmazottja, megállapításait az ellenőrzési jegyzőkönyv rögzíti. Tehát az ellenőrzés alá vont mindazon feltételeket biztosítja részére, mint a hatósági ellenőrnek. A szakértő ellenőrzést azonban egyedül nem végez, minden esetben kíséri egy hatósági ellenőr, aki biztosítja, hogy az ellenőrzési eljárás végrehajtása megfeleljen az érvényes előírásoknak, továbbá biztosítja a hatósági szempontok teljesülését.

Az ellenőrzés alá vont által biztosítandó általános feltételek:

- a) a hatósági ellenőr belépésének és mozgásának a biztosítása a vonatkozó jogi és szerződéses feltételek szerinti az ellenőrzéssel érintett területen,
- b) a helyszínen dolgozók, illetve tartózkodók részére előírt védőfelszerelés (munka és sugárvédelem) biztosítása a hatósági ellenőrök részére,
- c) megfelelő helyszín biztosítása az ellenőrzés nyitó és záró megbeszéléséhez,
- d) az ellenőrzés alá vont aktuális belső szabályozó dokumentumainak biztosítása papíron, vagy elektronikus adathordozón, minimum az általános felhasználási gyakorlat szerinti formátumban,
- e) ha a hatósági ellenőr ezt külön kéri, a helyszín és a technika biztosítása a jegyzőkönyvvezetéshez (pl. nyomtató, internet, hangrögzítő eszköz),
- f) szükség esetén parkolási engedély és parkolóhely a hatósági ellenőr gépjárművének.

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

ÁKR. 6. § (1) Az eljárás valamennyi résztvevője köteles jóhiszeműen eljárni és a többi résztvevővel együttműködni.

(2) Senkinek a magatartása nem irányulhat a hatóság megtévesztésére vagy a döntéshozatal, illetve a végrehajtás indokolatlan késleltetésére.

(3) Az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője jóhiszeműségét az eljárásban vélelmezni kell. A rosszhiszeműség bizonyítása a hatóságot terheli.”

ÁKR. 5. § „(1) Az ügyfél az eljárás során bármikor nyilatkozatot, észrevételt tehet.

(2) A hatóság biztosítja

a) Azaz ügyfél, továbbá

b) a tanú, a hatósági tanú, a szakértő, a tolmács, a szemletárgy birtokosa és az ügyfél képviselője (a továbbiakban együtt: eljárás egyéb résztvevője)

számára, hogy jogaikat és kötelezettségeiket megismerhessék, és előmozdítja az ügyféli jogok gyakorlását.”

ÁKR 77. § [Az eljárás akadályozásának következményei]

(1) Azt, aki a kötelezettségét önhibájából megszegi, a hatóság az okozott többletköltségek megtérítésére kötelezi, illetve eljárási bírsággal sújthatja.

A hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont képviselőjének nyilatkozatait nem kérdőjelezi meg, azokat úgy értékeli, hogy a képviselt szervezet véleményét, állásfoglalását, szakmai felkészültségét tükrözi. Ugyanakkor bizonyítékokat is gyűjthet a szóban megkapott információkkal kapcsolatban. Amennyiben a bizonyíték(ok) nem támasztják alá megfelelően a kapott információkat, a hatósági ellenőr ezt rögzíti a jegyzőkönyvben, majd a hatóság mérlegeli a beavatkozás szükségességét és mértékét.

Rendelet 22. § (5) „Külföldi beszállítónál a nukleáris biztonsági hatóság ellenőrzésének feltételeit az engedélyes köteles megteremteni.”

1.6.1.0300. „Az engedélyes köteles biztosítani bármely időpontban a nukleáris biztonsági hatósági ellenőr akadálytalan belépését a nukleáris létesítménybe és a beszállítók telephelyére, továbbá a nukleáris biztonsági hatósági ellenőr mozgását a nukleáris létesítmény vagy beszállító telephelyének épületeiben, helyiségeiben.”

Az ellenőrzés alá vont a hatósági ellenőr belépését az ellenőrzéssel érintett területre a vonatkozó jogi és szerződéses feltételek figyelembe vétele mellett nem akadályozhatja. Az ellenőrzés alá vont képviselője – szükség szerint – segíti a hatósági ellenőrt az eligazodásban a területen, biztosítja az ellenőrzéshez

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

szükséges eszközöket (pl.: speciális mérőeszközt és kezelőjét) és az ellenőrzés feltételeit (beleértve a belépéshez szükséges adminisztrációt). Ugyanakkor a hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont tevékenységét közvetlenül nem akadályozhatja (kivéve, ha erre – pl. egy tevékenység leállítására – jogszabály felhatalmazza, ld. Atv. 15. § (1)). A hatósági ellenőr az ellenőrzés alá vont területén érvényes tartózkodási és viselkedési szabályokat, azon belül az információbiztonsággal, munkavédelemmel, sugárvédelemmel és ipari biztonsággal kapcsolatos előírásait köteles betartani. Ennek elmulasztása esetén az ellenőrzés alá vont panasszal élhet az Országos Atomenergia Hivatalnál.

1.6.1.0500. „A hatósági ellenőrzés alá vont kellő szakmai kompetenciával és felhatalmazással rendelkező képviselője – beszállítók nukleáris biztonsági hatósági ellenőrzésénél az engedélyes képviselője is – köteles mindent megtenni – közreműködni és a rendelkezésére álló információt átadni – a sikeres ellenőrzés végrehajtása érdekében.[...]”

A hatósági ellenőrzés alá vont a hatósági ellenőr mellé az ellenőrzés tárgya szerinti területen megfelelő ismeretekkel és nyilatkozattételi joggal rendelkező képviselőt biztosít. A hatósági ellenőrzés alá vont képviselője az ellenőrzendő területen szakmai és döntési szempontból kompetens, vagyis a felmerülő kérdésekre szakmailag kielégítő választ tud adni (vagy biztosítani tud ehhez szakértő személyt), szükség esetén segíteni tudja az ellenőrzést annak érdekében, hogy az ellenőrzésre fordított idő a lehető legjobban kihasználható legyen, továbbá hogy a valóságnak leginkább megfelelő információ kerüljön átadásra.

Az ellenőrzés alá vont képviselője minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a hatósági ellenőr munkáját azért, hogy az ellenőrzés során az ellenőrzés alá vont területről a hatóság valósághű képet kapjon, és ennek alapján – szükség esetén – meg lehessen tenni azokat az intézkedéseket, amelyek a magas szintű nukleáris biztonság elérését, illetve megtartását elősegítik.

Rendelet 22. § (4) *„A nukleáris biztonsági hatóság jogosult az engedélyesnél és a beszállítóknál előzetesen bejelentett és – ha az ellenőrzés céljának eléréséhez szükséges – előzetesen be nem jelentett ellenőrzést végezni. Előzetesen be nem jelentett ellenőrzés esetén az ellenőrzés tényét a nukleáris biztonsági hatóság képviselője a helyszínen közli az engedélyes erre meghatalmazott képviselőjével, majd az ellenőrzés végrehajtási feltételeinek kialakítása után haladéktalanul megkezdi az ellenőrzést.”*

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

1.6.1.0400. „A nukleáris létesítmény engedélyesének képviselője köteles jelen lenni a beszállítók ellenőrzésénél.”

Az engedélyes képviselője minden esetben részt vesz azokon a hatósági ellenőrzéseken, amelyek valamely beszállítójánál, vagy potenciális szerződéses partnerénél zajlanak. Ugyanis a nukleáris létesítmény biztonságáért az engedélyes a felelős, ezért a hatóság rendszeres és közvetlen kapcsolatban az engedélyesekkel van, továbbá a szerződések tartalmát, a szerződéssel érintett beszállító(k) tevékenységét részleteiben az engedélyes ismeri, valamint a beszállítóval az engedélyes rendelkezik személyes kapcsolattal. Az előbbiek alapján az engedélyes jelenléte a beszállítók ellenőrzésénél saját érdeke is, továbbá segítségével az ellenőrzés időszükséglete csökkenthető és elősegíti az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítását.

Beszállítók telephelyén végrehajtandó ellenőrzési igényéről a hatóság előzetesen tájékoztatja az engedélyest annak érdekében, hogy az NBSZ 1.6.1.0300. pontban foglalt belépési és mozgási lehetőséget az ellenőrzés végrehajtásához az engedélyes biztosítani tudja.

ÁKR 102. § *„[Folyamatos ellenőrzési feladat ellátására vonatkozó különös szabályok]*

Ha a hatóság az ügyfélnél folyamatosan lát el ellenőrzési feladatot, az ügyfél ellenőrzést megelőző értesítése mellőzhető.”

Atv. 12/A. § (1) *„A nukleáris biztonsággal összefüggő adatok ellenőrzése a helyszínrre vagy az atomenergia-felügyeleti szervhez telepített, illetve a folyamatba beépített ellenőrző rendszerből történő táv-adatszolgáltatás útján is történhet.”*

Atv. 12/A. § (3) *„Az atomenergia-felügyeleti szerv a nukleáris létesítmény, a radioaktív hulladék-tároló hatósági felügyeletéhez, vagyis az engedélyes tevékenységének értékeléséhez, elemzéséhez a hatósági határozatokban és a jogszabályokban foglaltak teljesülésének igazolására, valamint az érvényesítési eljárásainak lefolytatásához átfogó, feltáró és eseti ellenőrzéseket végez. Az atomenergia-felügyeleti szerv az ilyen (ti. ellenőrzési) tevékenységének folyamatosságát a nukleáris létesítmény telephelyén fenntartott helyszíni felügyelettel, és ügyeleti rend működtetésével biztosíthatja.”*

Rendelet 22. § (6) *„Atomerőmű felügyeletéhez a nukleáris biztonsági hatóság közvetlen és folyamatos táv-adatszolgáltatást is igénybe vesz a nukleáris biztonsági hatósághoz telepített eszközökkel:*

a) adatbázisokból; és

b) a technológiai folyamatba beépített ellenőrző rendszerekből.

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

(7) A táv-adatszolgáltatás útján beszerzett adat a biztonsági helyzet elemzésére, értékelésére a felügyeleti tevékenység keretében használható fel. A táv-adatszolgáltatás útján beszerzett adat alapján a nukleáris biztonsági hatóság bejelentett vagy be nem jelentett ellenőrzést kezdeményezhet.”

A hatóság táv-adatszolgáltatás útján is végezhet ellenőrzéseket a fenti jogszabályi felhatalmazás alapján. Az engedélyes – lehetőségeihez mérten – biztosítja a hatóságnak a hatóság által igényelt módon a táv-adatkapcsolatot, és az adatmennyiséget (pl. hozzáférést a belső hálózatához), egyeztetett formátumban és feltételek mellett. A hatóság ilyen igény esetén, hivatalos úton tájékoztatja az engedélyest, majd egyeztetést kezdeményez a műszaki és jogszabályi feltételeknek megfelelő adatkapcsolat létrehozása érdekében.

Amennyiben nem tapasztal eltérést, a hatóság a táv-adatszolgáltatás útján végrehajtott ellenőrzésekről (pl.: e-építési napló ellenőrzése) nem értesíti külön az ellenőrzés alá vont feleket. Ha az ellenőrzés eltérést tár fel, akkor a hatóság további információt kérhet az engedélyestől azért, hogy megalapozottan dönthessen egy hatósági eljárás szükségességéről, vagy további ellenőrzés(ek)e)t hajt végre a 6. és 7. fejezetben leírtak szerint, illetve intézkedésre szólíthatja fel az ellenőrzés alá vontat.

Atv. 4. § (13) *„Az atomenergia alkalmazása és felügyelete során érvényesíteni kell a fokozatosság elvét.”*

Az ellenőrzés tervezése, végrehajtása és értékelése során a hatóság figyelembe veszi az ellenőrzött terület nukleáris biztonsági súlyát. Ennek értelmében vizsgálja a terület nukleáris létesítményben betöltött szerepét, biztonsági funkcióit, lehetséges biztonsági következményeit. Az ellenőrzés tervezése során ezek alapján jelöli ki az ellenőrzendő területet, tevékenységet, a végrehajtás során ezek alapján határozza meg az ellenőrzés módszerét, mélységét, értékelés során ezek figyelembe vételével alakítja ki a hatósági álláspontot, határozza meg az azonosított eltérések fontosságát, szükség esetén a kötelezéseket és azok végrehajtásának határidejét.

3.5. Tanú

ÁKR 66. § *„[A tanúra vonatkozó általános szabályok]*

(1) A tanúként idézett személy - az e törvényben meghatározott kivétellel - köteles tanúvallomást tenni.

(2) Tanúként nem hallgatható meg

a) az, akitől nem várható bizonyítékként értékelhető vallomás,

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

b) védett adatnak minősülő tényről az, aki nem kapott felmentést a titoktartás alól.

(3) A tanú a vallomástételt megtagadhatja, ha

a) bármelyik ügyfél Ptk. szerinti hozzátartozója (a továbbiakban: hozzátartozó),

b) vallomásával saját magát vagy hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná

c) a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény szerinti médiatartalom-szolgáltató (a továbbiakban: médiatartalom-szolgáltató), vagy vele munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személy - a jogviszonya megszűnése után is -, és a tanúvallomásával a számára a médiatartalom-szolgáltatói tevékenységgel összefüggésben információt átadó személy kilétét felfedné,

d) diplomáciai mentességben részesülő személy.”

ÁKR 77. § „[Az eljárás akadályozásának következményei]

(1) Azt, aki a kötelezettségét önhibájából megszegi, a hatóság az okozott többletköltségek megtérítésére kötelezi, illetve eljárási bírsággal sújthatja.”

ÁKR 67. § „[A tanú meghallgatás]

(1) A meghallgatás kezdetén a hatóság megállapítja a tanú személyazonosságát. A hatóság felhívja a tanút, hogy nyilatkozzon arról, hogy az ügyfelekkel milyen viszonyban van, és elfogult-e, egyúttal figyelmezteti jogaira, kötelességeire és a hamis tanúzás jogkövetkezményeire is.

(2) A még meg nem hallgatott tanú nem lehet jelen az ügyfél, más tanú és a szakértő meghallgatásakor.

[...]”

A hatóság – gyakorlatának megfelelően – általában nem alkalmaz tanút az ellenőrzési eljárásában, illetve a tényállás-tisztázás során. Azonban az események hatósági kivizsgálása, értékelése kapcsán végrehajtandó feltáró ellenőrzés során a hatóság felkérhet tanúnak minden olyan személyt, aki az esemény kialakulása és közvetlen lefolyása során nem volt kapcsolatban az eseménnyel (legfeljebb az esemény következményeinek kezelésében vett részt), de megfelelő információval rendelkezik ahhoz, hogy a hatóságot segítse a tényállás tisztázásában és a megalapozott hatósági döntés meghozatalában.

3.6. A helyszíni ellenőrzés minősítése

A sikeres ellenőrzés többféleképpen értelmezhető. a hatóság számára sikeres az ellenőrzés, ha azt dokumentáltan végrehajtotta és minden eltérést feltárt. Az engedélyes számára a hatósági ellenőrzés legkedvezőbb kimenetele az, ha az ellenőrzés nem tár fel eltérést (annak hiányában). Az ellenőrzés a hatóság és a társadalom szempontjából akkor sikeres, ha minden nukleáris biztonsággal kapcsolatos eltérés azonosításra került. Egy ellenőrzés – a fentiek alapján – sikeres ha:

- a) a kitűzött területet, annak minden részletét a hatósági ellenőr és az ellenőrzés alá vont maradéktalanul áttekintette,
- b) a feltárt eltéréseket egyértelműen azonosították, és az eltérések okai ismertek, vagy utólagos értékelés alapján világosan meghatározhatók,
- c) a jegyzőkönyv minden érintett részéről elfogadható és ezt aláírásukkal igazolják, azaz minden érintett véleményét megfelelően tükrözik a leírtak,
- d) sikerül az eltérésekhez az ellenőrzés alá vont által javasolt javító intézkedéseket meghatározni.

A helyszíni ellenőrzés tárgyát, vagy az ellenőrzéssel érintett területet a jegyzőkönyvben a hatósági ellenőr értelemszerűen minősíti. A minősítés azt jelenti, hogy egyértelműen jegyzőkönyvezi, hogy feltárt-e eltérést (nemmegfelelőséget) vagy nem. Amennyiben eltérést (nemmegfelelőséget) tárt fel, akkor azt egyértelműen rögzíti, valamint biztosítja, hogy a jegyzőkönyvből kiderüljön, hogy az ellenőrzés következményeként milyen további feladatokat kíván az ellenőrzés alá vont végrehajtani (eltérés kezelése, eltérés további vizsgálata, szükséges intézkedések meghatározása). A jegyzőkönyvnek nem tárgya a feltárt eltérés súlyosságának vagy biztonsági jelentőségének értékelése.

Egyes tevékenységeknek lehetnek egyértelmű „*sikerességi kritériumai*”, amelyek teljesülését a hatósági ellenőr vizsgálja, és erre vonatkozóan tesz megállapításokat a jegyzőkönyvben. Ez utóbbira adható példák az alábbiak:

- az engedélyes által készített tesztprogram (pl. kezelési-, tesztelési-, üzemviteli utasítás) szerint végrehajtott üzemviteli tevékenység, amely sikeres, ha a tesztprogram utasításában, a vonatkozó szabályozásban és a hatósági előírásokban megfogalmazott feltételek, sikerkritériumok maradéktalanul teljesülnek;
- Gyártóművi átvétel, végellenőrzés esetén a gyártmány és annak működése megfelel a tervekben meghatározott paramétereknek, minőségi elvárásoknak a tervekben meghatározott feltételekkel, és a

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

korábbi ellenőrzések során észlelt eltéréseket maradéktalanul felszámolták, vagy bizonyították, hogy a gyártmány előre láthatóan teljesíti az előírányzott funkcióját, és maradéktalanul kielégíti az ehhez szükséges, a tervekben meghatározott tulajdonságokat.

3.7. A helyszíni ellenőrzés dokumentálása**ÁKR 78. §** *[Az eljárási cselekmények rögzítése]*

(1) *A személyesen előterjesztett kérelemről - ha azt nyomban nem teljesítik -, valamint a tényállás tisztázása érdekében lefolytatott eljárási cselekményről az ügyfél vagy az eljárás más résztvevője részvétele esetén jegyzőkönyvet, más esetben feljegyzést kell készíteni.*

(2) *A feljegyzés tartalmazza készítésének helyét és idejét, az eljárási cselekményen részt vevő személyek azonosításához szükséges adatokat, nyilatkozataik lényegét, illetve a cselekmény lefolytatása során a tényállás tisztázásával összefüggő ténymegállapításokat. A jegyzőkönyv ezen túlmenően tartalmazza a jogokra és kötelezettségekre való figyelmeztetést.*

(3) *A feljegyzést annak készítője, a jegyzőkönyvet - annak minden oldalán - az eljárási cselekményen részt vevő személyek aláírják.*

(4) *A hatóság egyes eljárási cselekményekről kép- és hangfelvételt készíthet. A rögzítés ilyen módja esetén a jegyzőkönyvben csak az eljárási cselekményen résztvevő személyek azonosításához szükséges adatokat, valamint az elkészítés helyét, idejét kell feltüntetni.*

ÁKR 100. § *„[A hatósági ellenőrzés megindítására vonatkozó általános szabályok]*

(1) *A hatósági ellenőrzés hivatalból indul meg, azt a hatóság a hivatalbóli eljárás szabályai szerint folytatja le.”*

ÁKR 101. § *„[A hatósági ellenőrzés lezárására vonatkozó általános szabályok]*

(1) *Ha a hatóság a hatósági ellenőrzés során jogsértést tapasztal,*

a) megindítja az eljárást, vagy

b) ha a feltárt jogsértés miatt az eljárás más szerv illetékességébe tartozik, annak eljárását kezdeményezi.

(2) *Ha a hatóság az ügyfél kérelmére lefolytatott hatósági ellenőrzés során jogsértést nem tapasztal, ennek tényéről hatósági bizonyítványt állít ki. A hivatalból folytatott hatósági ellenőrzés eredményéről a hatóság az ügyfél kérelmére állít ki hatósági bizonyítványt.”*

ÁKR 102. § *„[Folyamatos ellenőrzési feladat ellátására vonatkozó különös szabályok]*

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Ha a hatóság az ügyfélnél folyamatosan lát el ellenőrzési feladatot, az ügyfél ellenőrzést megelőző értesítése mellőzhető."

Atv. 12/A. § (4) „A nukleáris létesítmény valamint a radioaktív hulladék-tároló helyszíni ellenőrzésének megindítását, lefolytatását és lezárását, iratok, dokumentumok bekérését jegyzőkönyvben kell rögzíteni. A bekért iratokat, dokumentumokat az adott ügghöz kapcsolódó értékelő, elemző tevékenység befejezését követően is az atomenergia-felügyeleti szerv tárolja."

Rendelet 22. § (8) „A nukleáris biztonsági hatóság ellenőrzései során az ellenőrzés alá vont köteles a nukleáris biztonsági hatósággal együttműködni és az ellenőrzés eredményességét előmozdítani, a saját ellenőrzés eredményeit, dokumentumait a nukleáris biztonsági hatóság rendelkezésére bocsátani."

1.6.1.0600. „A nukleáris biztonsági hatósági ellenőr és a hatósági ellenőrzés alá vont képviselője az ellenőrzés teljes ideje alatt, beleértve a jegyzőkönyv elkészítését is, együttműködnek."

Az ellenőrzés alá vont képviselője a nyilatkozattételt megtagadhatja, azonban köteles az ellenőrzés során, minden információt a hatósági ellenőr rendelkezésére bocsátani (ld. NBSZ 1.6.1.0500.). A hatósági ellenőr a nyilatkozattételt megtagadó ügyfél magatartását rögzíti a jegyzőkönyvben, és a nyilatkozattétel hiányában önállóan vonhat le következtetéseket a rendelkezésre álló információk alapján. Az ellenőrzés alá vont képviselője a jegyzőkönyv készítéséhez megfelelő felhatalmazással rendelkezik, és a megállapításokat véleményezheti. A hatósági ellenőrzés alá vont – képviselője útján – biztosít minden olyan információt a hatósági ellenőr számára, amely alapján az ellenőrzött területről, annak nukleáris biztonságáról (beleértve az eltéréseket, nemmegfelelőségeket) megfelelően részletes képet lehet kialakítani, és – szükség szerint – érdemi javító intézkedéseket lehet előírni. Amennyiben az ellenőrzés alá vont képviselője nem szolgál kellő mennyiségű, megfelelő információval a hatósági ellenőr részére, ezt a hatósági ellenőr jegyzőkönyvben rögzíti, és a hatóság további eljárást indíthat az ellenőrzés maradéktalan elvégzése érdekében (ld. NBSZ 1.6.1.0900.).

Amennyiben nem az OAH hatáskörébe tartozó jogszabálysértés, eltérés került megállapításra, az OAH a hatáskörrel rendelkező hatóságot értesíti, és számára megküldi a jegyzőkönyvet vagy az eltérést egyértelműen igazoló dokumentumokat.

1.6.1.0700. „Az elkészült jegyzőkönyvet a hatósági ellenőr és az ellenőrzés alá vont képviselője, a beszállítóknál végzett ellenőrzésnél az engedélyes képviselője is aláírja."

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Minden ellenőrzésről jegyzőkönyv készül. A jegyzőkönyvet a hatósági ellenőr készíti legalább két példányban. Egyik példány az ellenőrzés alá vonté lesz, a másik a hatóságnál marad. Beszállítóknál végzett ellenőrzés esetén a példányszám legalább három. A példányszám növelhető az ellenőrzésen résztvevők igénye szerint. A jegyzőkönyvet az ellenőrzés alá vont képviselője és a hatósági ellenőr, továbbá – szükség esetén – a tanú(k), szakértő, tolmács és a jegyzőkönyvvezető a lehető legrövidebb időn belül írja alá.

1.6.1.0800. „Ha a nukleáris biztonsági hatósági ellenőr az ellenőrzés eredményeként megállapítja, hogy a hatósági ellenőrzés alá vont a saját belső szabályozásában, vagy beszállító esetén az engedélyes belső szabályozásában foglalt előírásokat megsértette, a jegyzőkönyvben erre felhívja a hatósági ellenőrzés alá vont képviselőjének figyelmét, és határidő kitűzésével felszólítja a képviselőt – beszállítóknál történt ellenőrzés esetén az engedélyes képviselőjét is – az atomenergia biztonságos alkalmazásához előírt állapot és feltételek helyreállítására.”

A hatósági ellenőr a jegyzőkönyvben rögzíti az ellenőrzött területen tapasztaltakat. A jegyzőkönyvet az ellenőrzés fajtája, célja, lebonyolítási módja, az ellenőrzés tárgya szerinti részletességgel kell elkészíteni. A jegyzőkönyv bizonyított tényeket, a tényeken alapuló megállapításokat, eltéréseket, ezek értékelését és az eltérések kezeléséhez szükséges teendőket tartalmazhatja. A jegyzőkönyvben foglaltak a tények bizonyítékaira pontosan azonosítható módon hivatkoznak, kifejtteni azonban ezeket nem szükséges, de a bizonyítékok lehetőség szerint a jegyzőkönyvhöz csatolásra kerülnek. Eltérés, nemmegfelelőség megállapítása esetén a probléma egyértelműen kerül megfogalmazásra. A jegyzőkönyv olyan részletességgel készül el, hogy az lehetővé tegye az ellenőrzés során tapasztalt megértését a szakterületen jártas, de az ellenőrzésen részt nem vett szakember számára.

Az eltérés vagy nemmegfelelőség kezeléséhez szükséges teendőket az alábbiak figyelembe vételével kell meghatározni:

- azonnali intézkedésekre szóló kötelezés súlyos biztonsági kockázat, emberi élet nagyfokú veszélyeztetése vagy jelentős berendezés-károsodás lehetőségének fennállása esetén;
- kötelezés előírása az ellenőrzés során igényelt, de – jellemzően technikai okok miatt - nem átadott információk terjedelmére, tartalmára, átadás formájára és határidejére vonatkozóan;
- intézkedésekre szóló kötelezés előírása, amennyiben maga az eltérés vagy nemmegfelelőség terjedelme, tartalma, oka, valamint az intézkedés terjedelme, tartalma, végrehajtási formája,

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

elvégezhetőségének feltételei egyértelműek az ellenőrzésben résztvevők számára (pl. konkrét technikai feltétel biztosítása, üzemeltetési dokumentum felülvizsgálata, javítása, stb.);

- intézkedések meghatározására és hatósághoz való benyújtására szóló kötelezés előírása, amennyiben az intézkedés terjedelme, tartalma, végrehajtási formája, elvégezhetőségének feltétele nem egyértelmű és/vagy további elemzést, megalapozást követel meg.

A kötelezésben – annak jellegétől függően - ki kell térni a teljesítés módjának meghatározására (pl. hiányzó információ soron kívüli bemutatása; jegyzőkönyvben vagy beadványban történő átadása; beadványban való beszámolás, stb.), valamint a teljesítés határidejére. A határidő előírásakor figyelembe kell venni, az intézkedés sürgősségét, a kapcsolódó eljárási idő korlátokat, az információ áramláshoz szükséges időt, a teljesítéshez szükséges adminisztratív átfutási időt.

Abban az esetben, ha a jegyzőkönyvezés több szakaszból álló ellenőrzési program részeként kerül végrehajtásra, a jegyzőkönyvben csak az azonnali intézkedésekre vagy további információk átadására szóló kötelezések kerülnek előírásra.

Minden jegyzőkönyv tartalmazza az ellenőrzés alá vont nyilatkozatát, amely szerint megismerte a jogait és a kötelezettségeit (ÁKR 78 § (2)).

Amennyiben a jegyzőkönyvben foglalt megállapításokkal az ellenőrzés alá vont nem ért egyet, a jegyzőkönyvbe bekerül az ellenvéleménye, annak indokolásával együtt. Az ellenvéleményezett eltérésre a hatóság nem ír elő intézkedést (kivéve, ha az az életet, egészséget vagy a közbiztonságot közvetlenül veszélyeztet) az ellenőrzés során felvett jegyzőkönyvben, hanem értékeli (esetleg további ellenőrzés(eke)t hajt végre) a témával kapcsolatos, rendelkezésére álló információkat, és – ha szükséges – határozatban rendelkezik az eltérés kezeléséről.

A hatósági ellenőrzésről készült jegyzőkönyv legalább a következőket tartalmazza:

- a) az ellenőrzés azonosítója,
- b) az ellenőrzés helye és ideje,
- c) az ellenőrzés résztvevői a képviselt intézmények megjelölésével,
- d) az ellenőrzés tárgya,
- e) az ellenőrzés célja,

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

- f) az ellenőrzés műszaki adatai (dokumentációk, érvényességek, jogosultságok, kiindulási paraméterek, általános megállapítások, stb.),
 - g) az ellenőrzést előíró, vagy arról értesítő határozat, adminisztratív levél száma, az előírás pontja,
 - h) az ellenőrzés végrehajtásának főbb lépései,
 - i) korábbi megállapítások, esetleges hiányosságok, hibák felsorolása, az ellenőrzés alá vont által megtett intézkedések leírása,
 - j) amennyiben korábban hasonló tárgyú ellenőrzést végzett a hatóság, és olyan eltéréseket tárt fel, amelyeket nem sikerült felszámolni, a sikertelen intézkedések esetén az okok részletes ismertetése,
 - k) az ellenőrzés eredménye, megállapításai, minősítése:
 - jó gyakorlat,
 - eltérések,
 - javaslatok, észrevételek,
 - az ellenőrzés alá vont által javasolt javító intézkedések (a határidő megnevezésével),
 - l) az ellenőrzés alá vont nyilatkozata a hatósági ellenőr megállapításaira, vagy az ellenőrzéssel kapcsolatos általános megállapítások,
 - m) aláírások,
 - n) mellékletek, átvett, áttekintett dokumentumok listája.
- Tárgyalási jegyzőkönyv (tárgyalás keretében végrehajtott ellenőrzés) esetén:
- a) az ellenőrzés azonosítója,
 - b) az ellenőrzés helye és ideje,
 - c) az ellenőrzés résztvevői a képviselt intézmények megjelölésével,
 - d) az ellenőrzés tárgya,
 - e) az ellenőrzés célja,
 - f) az ellenőrzés adatai (dokumentációk, érvényességek, jogosultságok, kiindulási paraméterek, általános megállapítások, stb.),
 - g) az ellenőrzést előírányzó határozat, adminisztratív levél száma, az előírás pontja,
 - h) a tárgyaláson elhangzott megállapítások, vélemények, észrevételek, megállapodások szabatos összefoglalóját, a lényegét tartalmazó leírását, a nyilatkozatot tevő fél megjelölésével,

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

- i) minden további információ, ami a tárggyal kapcsolatban a megbeszélésen szóba került, és a téma érdemi részéhez tartozhat,
- j) minden olyan további információ, ami a tárggyal nincs kapcsolatban, de a megbeszélésen szóba került, és lényeges lehet a hatóság számára,
- k) aláírások.

A hatósági ellenőrzés alá vont képviselője a jegyzőkönyvet aláírja, és egyben a kötelezések kapcsán megfogalmazott elvek figyelembe vételével nyilatkozhat a jegyzőkönyvben az eltérésekre meghatározott javító intézkedésekről, beleértve azok határidejét, azonban lehetőség van arra is, hogy a jegyzőkönyv alapján beadványban tájékoztassa a hatóságot a feltárt problémák kezeléséről. Utóbbi esetben, a jegyzőkönyvben a beadvány beadási határideje kerül rögzítésre.

A jegyzőkönyvezett és beadványban jelzett intézkedések végrehajtásáról az ellenőrzés alá vont jelentésben számol be a hatóságnak. A jelentés része lehet a rendszeres jelentéseknek (ld. 1.24., 1.49. és az 1.52. számú útmutatók).

Az ellenőrzés tapasztalatai és az ellenőrzés alá vont által később biztosított információk alapján a hatóság további eljárást indíthat az ellenőrzés során feltárt eltérések vagy nemmegfelelőségek maradéktalan megszüntetése érdekében.

1.6.1.0900. „A hatósági ellenőrzés alá vont képviselője – amennyiben arra kivételesen nincsen jogosultsága, vagy hatásköre – köteles a nukleáris biztonsági hatósági felszólítást közölni a döntésre, intézkedésre jogosult felettesével. A hatósági ellenőrzés alá vont köteles a felszólításnak eleget tenni. A felszólítás figyelmen kívül hagyása esetén a nukleáris biztonsági hatóság kivizsgálja az esetet, hivatalból indított eljárásban kötelezi az engedélyest az atomenergia biztonságos alkalmazásához előírt állapot és feltételek helyreállítására, és egyben érvényesítési eljárást is lefolytathat.”

Az ellenőrzés alá vont eljárást alakít ki a jegyzőkönyvben meghatározott eltérések kezelésére, beleértve a tevékenység határidőtartásának belső ellenőrzési rendszerét, valamint az eredmények értékelését és az értékelés eredményeinek visszacsatolását.

3.8. Táv-adatszolgáltatással végrehajtott ellenőrzés

Atv. 12/A. § (1) *„A nukleáris biztonsággal összefüggő adatok ellenőrzése a helyszínrre vagy az atomenergia-felügyeleti szervhez telepített, illetve a folyamatba beépített ellenőrző rendszerből történő táv-adatszolgáltatás útján is történhet.”*

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Rendelet 22. § (6) „*Atomerőmű felügyeletéhez a nukleáris biztonsági hatóság közvetlen és folyamatos táv-adatszolgáltatást is igénybe vesz a nukleáris biztonsági hatósághoz telepített eszközökkel:*

a) adatbázisokból; és

b) a technológiai folyamatba beépített ellenőrző rendszerekből.”

A táv-adatszolgáltatás útján megvalósuló ellenőrzések, egy a hatóság számára biztosított folyamatos felügyeletet valósítanak meg. Az ellenőrzéshez használt rendszer mind archív, mind aktuális adatok kinyerésére alkalmas.

A felügyelet ezen módjának keretében a hatóság folyamatosan vizsgálja a rendelkezésre álló adatokat, azok megfelelőségét, továbbá a jogszabályi, műszaki, belső szabályozásoknak való megfelelését. Ha a hatóság eltérést vagy annak gyanúját tárta fel, további hatósági intézkedést kezdeményez, amely lehet ellenőrzés, további dokumentáció-, információ bekérése, vagy kivizsgálás kezdeményezése. A kizárólag táv-adatszolgáltatás útján megvalósuló felügyeleti tevékenységről jegyzőkönyv nem készül, a megállapításokról a hatóság levélben tájékoztatja az ellenőrzés alá vontat.

Az Atv. 17. § (2) bekezdés 3. pontja az OAH hatáskörébe rendeli a nukleáris létesítmények építményeire vonatkozó ellenőrzést, amely az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendelet 24. § (1) bekezdése alapján a (3) bekezdés szerint elektronikusan vezetett e-napló használatával és annak táv-ellenőrzésével megvalósulhat. Az ellenőrzés az előző bekezdésben ismertetettek szerint történik, az építésügyi jogszabályokban foglaltak figyelembe vétele mellett.

3.9. Egyoldalú dokumentáció ellenőrzés

Az egyoldalú dokumentáció ellenőrzés a hatósági tevékenységek során az OAH birtokába jutott dokumentumok (pl.: táv-adatszolgáltatás során beszerzett, helyszíni ellenőrzés során bekért, valamilyen eljárás során megküldött) felülvizsgálatán keresztül megvalósuló ellenőrzés. Az ellenőrzés valamilyen egyéb hatósági tevékenységhez kapcsolódik, de csak abban az esetben jár további intézkedéssel, ha a hatóság a dokumentáció ellenőrzése során eltérést vagy annak gyanúját tárta fel.

4. ÁTFOGÓ ELLENŐRZÉS

Az átfogó ellenőrzés a nukleáris biztonsági hatóság ellenőrzéseinek egy fajtája. Az ellenőrzés jellemzője, hogy egy előre rögzített program alapján több napon keresztül zajlik, előre rögzített célterületekkel, és több hatósági ellenőr hajtja végre, több munkacsoportban.

Az átfogó ellenőrzést az OAH hivatalból indítja (**ÁKR 100. §**), az ellenőrzés tárgyáról, tervezett időpontjáról, terjedelméről és az egyéb szükséges, az átfogó ellenőrzéssel kapcsolatos információkról levélben értesíti az engedélyest, az ellenőrzés lezárása minden esetben határozattal történik.

4.1. Az ellenőrzés célja

1.6.2.0200. „Az átfogó ellenőrzést a nukleáris biztonsági hatóság a nukleáris létesítmény engedélyese tevékenységének előre meghatározott területein hajtja végre. A vizsgálat célja teljes folyamatok működésének, kölcsönhatásának vizsgálata.

1.6.2.0300. Az átfogó ellenőrzés során a nukleáris biztonsági hatóság egy, vagy néhány egymást kiegészítő szempontból ellenőrzi a nukleáris létesítmény működését, az üzemeltetési folyamatok működőképességét és összhangját, a vezetőség irányítási, felülvizsgálati és értékelési feladatainak teljesülését.”

Az ellenőrzés alapvető célja, hogy a hatóság a nukleáris létesítményben ellenőrizze a létesítmény engedélyesénél a nukleáris biztonságot érintő folyamatok működőképességét, állapotát és összhangját, valamint az irányítási rendszer működését, ezen belül a vezetőség (menedzsment) folyamatirányítási és felülvizsgálati, értékelési feladatának teljesítését.

A hatóság az átfogó ellenőrzés során a létesítmény engedélyesének előre meghatározott tevékenységi területén olyan vizsgálatot hajt végre, amely a teljes folyamat működésének, kölcsönhatásainak vizsgálatán keresztül valósul meg.

Az ellenőrzés nemcsak a jelentősebb hiányosságok és eltérések megállapítását célozza, hanem a kevésbé jelentősek rögzítését is, abban az esetben, ha ezek ismétlődése az ellenőrzés tárgyát képező terület, vagy folyamat romlásához vezetett, vagy vezethet.

Az ellenőrzés során a hatóság a szervezet minden szintjén értékeli a biztonság színvonalát, annak fenntartását és továbbfejlesztését célzó tevékenységeket, különösen a vezetés ez irányú tevékenységét és elkötelezettségét.

Az ellenőrzés során a hatósági ellenőrök felülvizsgálják a kijelölt területeket

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

abból a célból is, hogy a két IBF közötti időszakban az IBF-hez kapcsolódó területeken a fejlődés, illetve az elhatározott javító intézkedések végrehajtása, megfelelő szervezettséggel és ütemezéssel folyik-e.

Felülvizsgálja a hatóság továbbá, hogy a különböző dokumentumokban (pl. IBJ, EBJ, VBJ, egyéb elemzések) megjelenített információkban változás nem következett be, az elemzések eredményei és a hatóság rendelkezésére álló adatok az adott helyzettel összeváganak.

4.2. Az ellenőrzés általános feltételei

1.6.2.0400. „Az ellenőrzés időpontját és területeit a nukleáris biztonsági hatóság előre rögzíti, és az engedélyest erről megfelelő időben tájékoztatja annak érdekében, hogy az átfogó ellenőrzés előkészítéséhez elegendő idő álljon rendelkezésre.

1.6.2.0500. „Az átfogó ellenőrzés során az engedélyes minden terület ellenőrzéséhez biztosítja nyilatkozattételre felhatalmazott képviselőjét, és az ellenőrzés teljes ideje alatt készen áll a szükséges interjúk elkészítésére, dokumentumok bemutatására, helyszíni bejárások elvégzésére.”

Az engedélyes az ellenőrzés sikeres végrehajtása érdekében biztosítja az alábbiakat:

- a) A nyitó- és záró-megbeszélésekről készített jegyzőkönyv aláírásához képviselőt, aki felelős vezetőként biztosítja az engedélyes részéről az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítását.
- b) Az általános szervezési feladatok elvégzésével és kapcsolattartással megbízott személy delegálását, aki együttműködik az ellenőrzés sikeres lebonyolítása érdekében a hatóság koordinátorával.
- c) A hatóság által meghatározott munkacsoportok megfelelő munkájához nyilatkozattételi joggal, és további szakértők bevonására felhatalmazott, az adott munkacsoport által vizsgált területen (szakmailag) kompetens képviselőt, aki az adott munkacsoport jegyzőkönyvét aláírja.
- d) Helyet a nyitó- és záró-megbeszéléseknek, valamint a munkacsoport megbeszéléseknek.
- e) Szükség esetén jegyzőkönyvezési lehetőséget az egyes munkacsoportoknak.

4.3. Az ellenőrzés célterületének meghatározása

Az átfogó ellenőrzések során a hatóság a nukleáris létesítmény vezetését, a működési főfolyamatokat és az ezekhez tartozó tevékenységeket értékeli.

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Egy-egy teljes témakör megfelelő mélységű vizsgálata egy ellenőrzés alkalmával nem lehetséges, ezért az egyes területek azon részei képezik az ellenőrzés témáit, amelyeket saját tapasztalatai alapján a hatóság megjelöl az alábbiak szerint:

- a) az előző évek biztonsági teljesítményértékelésének tapasztalatai,
- b) a korábbi évek ellenőrzési tapasztalatai,
- c) a korábbi években bekövetkezett események értékeléséből származó tapasztalatok,
- d) az előző évek engedélyezési tevékenységből származó tapasztalatok,
- e) a tervezett ellenőrzés célterületének legutolsó ellenőrzési időpontja (mióta nem történt átfogó ellenőrzés az adott területen)
- f) nemzetközi tapasztalatok.

A témák meghatározásánál tehát a hatóság kiemelten kezeli a rendszeres és eseti jelentések értékelésénél felmerülő, átfogó problémákat, az engedélyesek biztonsági teljesítményértékelésekor és az események éves értékelésénél felbukkanó, feltárandó ügyeket, valamint az év közben, a hatósági munka (ellenőrzés, engedélyezés, K+F, stb.) során észlelt, teljes egészében és aktualitásában nem kezelhető részterületeket.

A felülvizsgálati program kidolgozásánál a hatóság törekszik arra, hogy az IBJ-ben, az EBJ-ben vagy VBJ-ben, valamint az egyéb elemzésekben közölt adatokat szisztematikusan ellenőrizze, a megadott információk háttérét megfelelő mélységben feltárja.

Figyelembe vesz olyan szempontokat, folyamatokat, amelyek befolyásolják az engedélyes nukleáris biztonsági teljesítményét, pl. szervezet-módosítás, vezető-cserék, az irányítási rendszer szignifikáns változása, stb.

4.4. Az átfogó ellenőrzés végrehajtása

Az átfogó ellenőrzés fő szakaszai: előkészítés, helyszíni szakasz, értékelés, döntés, visszaellenőrzés. Az átfogó ellenőrzés helyszíni szakaszának tervezett idejét és témáját a hatóság rögzíti az éves ellenőrzési tervében, amelyet tájékoztatásul megküld az engedélyeseknek azért, hogy az ellenőrzésekre fel tudjanak készülni. Az ellenőrzés helyszíni végrehajtásának pontos időpontjáról a hatóság előzetesen külön tájékoztatja az engedélyest, megjelölve legalább az ellenőrzés hatósági koordinátorát, a munkacsoportok számát és az ellenőrzéssel érintett témaköröket.

Az engedélyes kijelöli az ellenőrzés koordinátorát, és a két koordinátor a továbbiakban egyeztetni az ellenőrzéssel kapcsolatos technikai részleteket.

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Kölcsönösen tájékoztathatják egymást a munkacsoportok vezetőiről, illetve kapcsolattartóiról, tagjairól. Megállapodhatnak az órára és munkacsoportokra lebontott ellenőrzési menetrendben (ez a nyitóértekezleten megtehető). A hatósági ellenőrzés koordinátora pontosítja az ellenőrzés feltételeit és az ellenőrzés sikeres lebonyolítása érdekében szükséges eszközigényt. Az engedélyes biztosítja a szükséges feltételeket és eszközöket.

Az ellenőrzés helyszíni szakasza indító-értekezlettel kezdődik, amelyen nemcsak az ellenőrzési tervet, hanem az alkalmazandó ellenőrzési módszereket is áttekintik a felek. Az indító értekezleten az ellenőrző csoport tagjai, valamint az ellenőrzött képviselői vesznek részt, és az ellenőrzést vezető hatósági képviselő vezeti. Ő gondoskodik a nyitó értekezlet jegyzőkönyvének elkészítéséről, amit az engedélyes képviselővel – egyeztetés után – aláírnak. A nyitó értekezleten véglegesítik a részterületeken együttműködő partnereket, a munkacsoportok ellenőrzési menetrendjét, valamint a záró értekezlet időpontját.

Az ellenőrzés helyszíni szakasza alatt, egy-egy munkafázis lezárásakor (ez lehet egy-egy munkanap után) az egyes munkacsoportok jegyzőkönyvet vesznek fel. Tehát a jegyzőkönyvezés munkacsoportonként történik. A jegyzőkönyvezésnél a hatóság a 3.7. fejezet szerint jár el.

Az átfogó ellenőrzés helyszíni szakaszának végeztével záró értekezletet tartanak, ahol a munkát vezető hatósági ellenőrök az elkészített és aláírt jegyzőkönyvek alapján ismertetik a tapasztaltakat: a jó gyakorlatot, a hiányosságokat és az eltéréseket, valamint előzetesen értékelik az ellenőrzött terület, folyamat helyzetét. Ezt követően kerül sor a záró értekezletről szóló jegyzőkönyv elkészítésére és aláírására.

1.6.2.0600. „A nukleáris biztonsági hatóság az ellenőrzés tapasztalatairól értékelést készít, és ezt elküldi az engedélyesnek. A nukleáris biztonsági hatósági értékelésben foglalt észrevételek alapján az engedélyes intézkedési tervet dolgoz ki és hajt végre. A feladatok végrehajtásáról beszámol a nukleáris biztonsági hatóságnak a rendszeres jelentések keretében.”

Az ellenőrzés szerves része, hogy a háttéranyagok, az észrevételek, és az értékelés alapján a hatóság véleményt alakít ki az ellenőrzés tárgyát képező terület, folyamat helyzetéről. Ez az ellenőrzés értékelési szakasza. Az értékelés eredményeként a hatóság értékelő jelentést készít, amelyben ismerteti az ellenőrzött terület helyzetéről kialakított OAH álláspontot. A jelentésben a hatóság értékeli az adott területen, a folyamat működését abból a szempontból, hogy az mennyire felel meg a vonatkozó jogszabályoknak, az NBSZ kötetekben lefektetett követelményeknek, a

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

hatósági határozatokban előírtaknak, a hatósági útmutatókban rögzítetteknek, a vonatkozó szabványoknak, a nemzetközi vagy hazai jó gyakorlatnak, valamint az engedélyes belső szabályozásának.

A hatóság vizsgálja, hogy a szervezet különböző szintjein, hogyan valósulnak meg a biztonság szintjének fenntartását- és fejlesztését célzó tevékenységek.

Keresi és azonosítja a biztonság iránti elkötelezettség jeleit, vagy azok hiányát, kiemelt figyelmet fordítva a létesítmény vezetésének munkájára, biztonság iránti elkötelezettségére.

Értékeli a hatóság, hogy az engedélyes milyen hatékonyan ismeri fel a terv szerinti állapottól (EJ, IB, VB stb.) való eltéréseket, és szükség esetén mennyire képes hatékony javító intézkedéseket meghatározni és végrehajtani.

Az értékelés tartalmazza az ellenőrzött terület általános hatósági megítélését, a jó tapasztalatokat, pozitívumokat, amelyek a biztonság szintjének fenntartását, növelését segítik, és egyben segítséget jelentenek az engedélyes részére a meglévő hiányosságok eredményes felszámolásához. Továbbá ismerteti az ellenőrzés során feltárt problémákat és eltéréseket.

Az elkészült ellenőrzési jelentést a hatóság megküldi az engedélyes részére azzal, hogy a megállapított hiányosságok felszámolására, az engedélyes dolgozzon ki intézkedési tervet, illetve tegyen észrevételt, és ezeket küldje meg a hatóság részére.

Az engedélyes észrevételeit és intézkedési tervét a hatóság feldolgozza, és határozatban rendelheti el az adott területre vonatkozó intézkedések végrehajtását, tételesen meghatározott határidőkkel. A határozat teljesülését a hatóság figyelemmel kíséri és – amennyiben szükséges – utóellenőrzéseket végez (6. fejezet szerint végrehajtott eseti ellenőrzés keretében).

5. FELTÁRÓ ELLENŐRZÉS

5.1. Az ellenőrzés célja és általános feltételei

1.6.2.0700. „A nukleáris biztonsági hatóság feltáró ellenőrzést végez, ha a nukleáris biztonsági hatósági tapasztalatok egy részfolyamattal, tevékenységgel vagy eseménnyel kapcsolatban eltérést mutatnak az előírásoktól, vagy a jó gyakorlattól, valamint feltáró ellenőrzést végezhet az események kivizsgálása kapcsán.”

A feltáró ellenőrzés célja a hatóság felügyeleti tevékenysége során tapasztalt problémák okának feltárása, az eltérések felszámolása érdekében meghozandó, megalapozott hatósági döntéshez szükséges információ

megszerzése. Tehát A feltáró ellenőrzés során a hatóság feltárja a nukleáris létesítmény biztonságos működésének problémáit, azokat a területeket, részfolyamatokat, tevékenységeket, ahol problémák jelentkeznek, jelentkezhetnek. Ezért a konkrét területek kiválasztásakor a hatóság a hatósági ellenőrzés alá vont időszakos és eseti jelentéseire, a hatóság engedélyezési és ellenőrzési, valamint értékelési tapasztalataira épít. Feltáró ellenőrzést tesz indokolttá, ha távadat (online) ellenőrzés során a hatóság eltérést tapasztal, és az eltéréssel kapcsolatosan további információ, vagy bizonyíték gyűjtése – pl. egy helyszíni ellenőrzés megtartása alkalmával – szükséges.

A hatósági ellenőr a szervezet minden szintjén értékeli a biztonsági színvonal fenntartását és fejlesztését célzó tevékenységeket, különösen a vezetés biztonság iránti elkötelezettségét.

Az ellenőrzés során a hatósági ellenőr(ök) felülvizsgálhatják a kijelölt részfolyamatot, tevékenységet vagy egy esemény bekövetkezésének körülményeit, következményeit abból a célból, hogy feltárják az eltéréseket, amelyek kezelésével a részfolyamat, tevékenység minősége javítható, az események ismétlődése és hasonló események bekövetkezése elkerülhető.

Az események hatósági kivizsgálása során feltáró ellenőrzést végezhet a hatóság. Ebben az esetben az esemény bekövetkezésében és következményeinek elhárításában érintettek, valamint felelős vezetőik meghallgatására sor kerülhet. Az ellenőrzést értékelés követi, amely hatósági határozattal zárulhat. A hatósági határozat legalább az engedélyes eseményértékelésén és a hatósági ellenőrzés és értékelés eredményein alapul.

5.2. A feltáró ellenőrzés végrehajtása

1.6.2.0800. „Az ellenőrzés időpontját és témáit a nukleáris biztonsági hatóság előre meghatározza, és a hatósági ellenőrzés alá vontat erről megfelelő időben tájékoztatja annak érdekében, hogy a feltáró ellenőrzés előkészítéséhez elegendő idő álljon rendelkezésre.”

1.6.2.0900. „Az ellenőrzés sikeres végrehajtása érdekében a hatósági ellenőrzés alá vont kijelöli a képviselőjét, és felhatalmazza az adott témával kapcsolatban nyilatkozattételi joggal.”

A tervezhető feltáró ellenőrzések várható végrehajtási idejét és témáját a hatóság rögzíti az éves ellenőrzési tervében (az esemény kivizsgálásához vagy távadat (online) ellenőrzéshez kapcsolódó feltáró ellenőrzés nem tervezhető.) Az ellenőrzés végrehajtásának pontos időpontjáról előzetesen, külön tájékoztatja az engedélyest, pontosítva az ellenőrzés területét, és –

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

lehetőség szerint – meghatározva a szükséges feltételeket, eszközigényt.

Az ellenőrzés helyszíni kezdetekor a hatósági ellenőr pontosítja az ellenőrzés menetrendjét, helyszíneit és az ellenőrzési módszereket. Tájékoztatja továbbá a hatósági ellenőrzés alá vontat az ellenőrzés céljáról, és az ellenőrzés eredményétől függő következményekről. A hatósági ellenőrzés alá vont képviselője tájékoztatja a hatósági ellenőrt arról, hogy milyen szakértőket kíván bevonni az eljárásba. Ha az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítása ezt megkívánja, a hatósági ellenőr és a hatósági ellenőrzés alá vont fél kívánságára további szakértők, illetve a kérdésekre pontos és kimerítő választ adni képes munkatársak bevonására kerül sor.

Az ellenőrzés folyamán a háttéranyagok, az észrevételek, és az értékelés alapján a hatóság véleményt alakít ki az ellenőrzés tárgyát képező területről. Az ellenőrzés nemcsak az egyes hiányosságokra és jelentősebb eltérésekre korlátozódik, hanem a kevésbé jelentős hiányosságokra és eltérésekre is.

A hatósági ellenőrzés alá vont az ellenőrzés sikeres végrehajtása érdekében a 3.4. fejezetben leírt feltételek mellett biztosítja az alábbiakat:

- Az ellenőrzött területen nyilatkozattételi és jegyzőkönyvezési joggal felruházott képviselő delegálását és folyamatos jelenlétét, aki biztosítja az ellenőrzés alá vont részéről az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítását, és szükség szerint felhatalmazott további, a vizsgált területen kompetens (szakmailag és az ellenőrzés alá vont nevében nyilatkozattételre feljogosított) szakértők bevonására.
- Szükség esetén jegyzőkönyvezési lehetőséget a hatósági ellenőr részére.

1.6.2.1000. „A hatósági ellenőrzés alá vont az ellenőrzési jegyzőkönyvben rögzítettek alapján intézkedési tervet dolgoz ki és hajt végre. A feladatok végrehajtásáról az engedélyes beszámol a nukleáris biztonsági hatóságnak a rendszeres jelentések keretében.”

A feltáró ellenőrzés végeztével a hatósági ellenőrök a 3.7. fejezet szerint jegyzőkönyvet készítenek, és ezt egyeztetik a hatósági ellenőrzés alá vont képviselőivel.

A jegyzőkönyvben a hatósági ellenőr rögzíti a tényeket és a feltárt eltéréseket.

Az ellenőrzés alá vont a jegyzőkönyvben rögzített eltéréseket értékeli, az értékelés alapján intézkedési tervet dolgoz ki, amelyet megküld a hatóságnak a jegyzőkönyv keletkezésétől számított egy hónapon belül. A hatóság az intézkedési tervet értékeli és dönt az adott feltáró ellenőrzés megállapításaival kapcsolatos további, hatósági teendőkről. Az engedélyes beszámol az intézkedési terv teljesüléséről a rendszeres jelentésekben.

Amennyiben a hatóság a jelentés értékelése vagy utóellenőrzés alapján további eltéréseket tár fel, és erre további intézkedéseket vár az ellenőrzés alá vonttól, azt újabb ellenőrzés, vagy eljárás keretében teszi.

6. ESETI ELLENŐRZÉS

6.1. Az ellenőrzés célja

1.6.2.1100. „A nukleáris biztonsági hatóság eseti ellenőrzést végez egy adott határozati feltétel, cselekmény, eltérés, információ, állapot vagy helyszín ellenőrzésére. Az eseti ellenőrzés lehet előre bejelentett és be nem jelentett.”

Az eseti ellenőrzés célja a létesítmény adott életciklusához tartozó folyamatok, tevékenységek egy mozzanatának ellenőrzése azért, hogy a hatóság olyan információhoz jusson, amely egy hatósági eljárás kiindulásaként szolgálhat, vagy olyan szűrőpróbaszerű ellenőrzést hajtson végre, amely segítségével meg lehet bizonyosodni arról, hogy a rutin műveletek megfelelnek a jogszabályokban, hatósági határozatokban, szabványokban és az engedélyes belső szabályzataiban előírtaknak. Ezért az ellenőrzés konkrét témakörének kiválasztásakor a hatóság napi információkra, pl. üzemeltetési próbákra, vizsgálatok végrehajtási ütemterveire, reaktor-indítási ütemtervre, átalakítások végrehajtásának ütemezésére épít.

6.2. Az eseti ellenőrzés végrehajtása

Az ellenőrzés tervezett időpontját és témáját – amennyiben lehetséges – a hatóság rögzíti az éves ellenőrzési tervében. Az atomerőmű esetén az előre rögzített próbák, vizsgálatok ütemezésekor az engedélyes képviselője – külön meghatározott módon (ld. 6.4. fejezet) – értesíti a hatóságot a végrehajtás időpontjáról.

Az ellenőrzés kezdésekor a hatósági ellenőr pontosítja az ellenőrzés menetét, helyszíneit és az ellenőrzési módszereket. Tájékoztatja az ellenőrzés alá vontat az ellenőrzés céljáról, és az ellenőrzés eredményétől függő következményekről. Az ellenőrzés alá vont képviselője tájékoztatja a hatósági ellenőrt arról, hogy milyen szakértőket kíván bevonni az eljárásba. Amennyiben az ellenőrzés zökkenőmentes lebonyolítása ezt megkívánja, a hatósági ellenőr kívánságára további szakértők bevonására kerül sor.

1.6.2.1400. „A hatósági ellenőrzés alá vont a jegyzőkönyvben rögzítettek alapján intézkedik, és az engedélyes a feladatok végrehajtásáról beszámol a nukleáris biztonsági hatóságnak a rendszeres jelentések keretében.”

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

Az ellenőrzés végeztével a hatósági ellenőr a 3.7. fejezet szerint jegyzőkönyvet készít, és ezt egyezteti a hatósági ellenőrzés alá vont képviselőivel.

Az ellenőrzésről készített jegyzőkönyvben a hatósági ellenőr minden eltérést, hiányosságot, illetve a hatósági ellenőrzés alá vont tevékenységével kapcsolatos lényeges tény, információt rögzít.

A hatósági ellenőr minden lényeges mozzanatát rögzíti az ellenőrzésnek. E szerint – amennyiben az ellenőrzött tevékenysége bármely mozzanatának megítélése egyértelmű kritériumok alapján megtehető – a hatósági ellenőr a jegyzőkönyvben akkor is rögzíti az egyes résztevékenységek, vagy a teljes tevékenység sikertelenségét, ha az ellenőrzés (ellenőrzött tevékenység) befejezésének időpontjában az állapot az előzetesen meghatározott sikerességi kritériumoknak megfelel (ld. üzemviteli próba, amely végül sikeres minősítést kapott, de próba közben szükség volt a felmerülő problémák megoldására menet közben).

A hatóság elvégzi a jegyzőkönyvben megállapított tények értékelését, és megfontolja a feltárt eltérések további kezelésének módját.

6.3. Az ellenőrzés területei

1.6.2.1500. „A nukleáris létesítmény tervezése során a nukleáris biztonsági hatóság a 22. § (1) bekezdésében foglaltakon túl legalább az alábbiakat ellenőrzi:

a) a tervezés minőségirányítási rendszerének működése, így különösen a generáltervező jogosítványainak és felelősségeinek szabályozása, a szaktervezők és beszállítók tervezési jogosítványainak és felelősségeinek szabályozása, a termódosítások végrehajtásának szabályozása, a tervezési szoftverek, kódok és modellek használatának szabályozása;

b) a tervezési kézikönyv kidolgozása, jóváhagyása és alkalmazása;

c) a rendszerek és rendszerelemek egységes jelölésének megfelelő használata;

d) a dokumentációk jelölésének szabályozása és a szabályozás következetes alkalmazása;

e) a konfigurációkezelési követelmények betartása; valamint

f) a termódosítások végrehajtása.

1.6.2.1600. A telephely-értékelés során nukleáris biztonsági hatóság a 22. § (1) bekezdésében foglaltakon túl legalább az alábbiakat ellenőrzi:

a) a telephely vizsgálat és értékelés során alkalmazott módszerek; és

b) a telephely-engedélyezési eljárás során folyamatban lévő és tervezett

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

vizsgálatok végrehajtásának köre.

1.6.2.1700. A nukleáris létesítmény létesítése során nukleáris biztonsági hatósága 22. § (1) bekezdésében foglaltakon túl legalább az alábbiakat ellenőrzi:

- a) a biztonsági osztályba sorolt rendszerelemek gyártása, építése, szerelése, az üzembe helyezéséhez szükséges előkészítő tevékenységek, így különösen (tisztítási és mosatási munkák, aktív rendszerelem működési próbái), továbbá azoknak az inaktív funkciópróbáknak a végrehajtása, amelyek nukleáris anyagot nem tartalmazó fűtőelemekkel végrehajthatók;
- b) a későbbiekben nem vagy nehezen ellenőrizhető helyszíni építési, szerelési munkák, így különösen az alapozások, szigetelések és a hermetizáló rendszerelemek esetén;
- c) a főberendezésekkel, nukleáris biztonság szempontjából fontos rendszerekkel, különösen az atomreaktorral, fűtőelem-tároló részekkel, a radioaktív anyagoknak a környezetbe kijutását megakadályozó gátakkal kapcsolatos tevékenységek;
- d) biztonsági osztályba sorolt szabályozó és energiaellátó rendszerek;
- e) biztonságvédelmi rendszerek inaktív körülmények közötti funkciópróbái; valamint
- f) az üzemeltető és karbantartó személyzet kiképzése.

1.6.2.1800. A nukleáris létesítmény üzembe helyezése során a nukleáris biztonsági hatóság a biztonság szerinti súlyozást alkalmazva a 22. § (1) bekezdésében foglaltakon túl legalább az alábbiakat ellenőrzi:

- a) a négyesbizottsági (tervező, beruházó, kivitelező és üzemeltető) bejárások eredményei,
- b) a mosatási kritériumok teljesülése,
- c) nyomástartó berendezések és csővezetéki rendszerek szilárdsági nyomáspróbái,
- d) forgógépek mechanikai próbái,
- e) mérések hivatalos próbái,
- f) szabályozások hivatalos próbái,
- g) reteszpróbák,
- h) az üzembe helyezéshez szükséges provizóriumok megszüntetése, a végleges sémák kialakítása,
- i) a helyiségek befejező építészeti munkáinak készre jelentése, a helyiségek átadása az üzemeltetőnek,

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

- j) a primerkör hidegpróbái és nyomáspróbája,*
- k) a primerköri berendezések I. revíziója,*
- l) a primerkör melegpróbái és nyomáspróbája,*
- m) a primerköri berendezések II. revíziója,*
- n) az épületek használatba vételi engedélyezése előtti ellenőrzés,*
- o) a blokk fizikai indítása,*
- p) a blokk energetikai indítása, és*
- q) a blokk felterhelése során végrehajtott próbák eredményei.*

1.6.2.1900. A nukleáris létesítmény üzemeltetése során a nukleáris biztonsági hatóság a 22. § (1) bekezdésében foglaltakon túl legalább az alábbiakat ellenőrzi:

- a) üzemeltetés,*
- b) üzemeltetés irányítása,*
- c) a rendszerek és rendszerelemek műszaki állapotának fenntartására irányuló tevékenységek, mint a karbantartás és hatékonyságának biztosítása, az öregedéskezelés, a berendezések környezetállósági minősítése és a minősített állapot fenntartása,*
- d) nukleárisüzemanyag-kezelés, és -felhasználás,*
- e) beszállítók kiválasztása és felügyelete,*
- f) tervezés,*
- g) beszerzés és gyártás,*
- h) átalakítások,*
- i) tartalék alkatrészek biztosítása, kommunikáció, általános rend,*
- j) képzési rendszer működése,*
- k) munkavállalók nukleáris biztonsági hatósági jogosító vizsgája,*
- l) vezetőségi és független felülvizsgálatok,*
- m) a nukleáris biztonsági határozatban meghatározott feltételek és előírások teljesítése,*
- n) az időszakos biztonsági felülvizsgálat keretében végzett üzemeltetői tevékenység, valamint*
- o) a nukleáris biztonsági hatósági felügyelet alá tartozó nyomástartó berendezéseknek és csővezetékeknek az 1.9.1.0700. pont szerinti ellenőrző*

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

szervezet által, az üzemeltető szükség szerinti közreműködésével végrehajtott időszakos vizsgálata és azok dokumentáltsága.”

A hatósági ellenőr az eseti ellenőrzések szervezésekor elsősorban a szabályzatban meghatározott követelményeket ellenőrzi.

6.4. Az ellenőrzés bejelentése

1.6.2.1200. „Az előre bejelentett ellenőrzés esetén a nukleáris biztonsági hatóság valamely program vagy terv alapján megjelöli azt a tevékenységet, cselekményt, vagy helyszínt, amelyet ellenőrizni kíván. Ezután a hatósági ellenőrzés alá vont kötelessége a nukleáris biztonsági hatóságot előre – legalább 24 órával előbb – értesíteni a tevékenység megkezdésének várható időpontjáról.”

Az ellenőrzés abban az esetben bejelentett, ha a hatósági ellenőrzés alá vontat a hatóság előre értesíti az ellenőrzés időpontjáról, vagyis az ellenőrzés egy előre meghatározott programhoz, tervhez vagy tevékenységhez illeszkedik. A hatóság értesítésében legalább megadja az ellenőrzés időpontját és az ellenőrzéssel érintett terület(ek)et. A hatóság nem értesíti előre a hatósági ellenőrzés alá vontat az ellenőrzésről abban az esetben, ha előre be nem jelentett ellenőrzést hajt végre (ld. 7. fejezet).

Más előírás hiányában a hatósági ellenőrzés alá vont képviselője jegyzőkönyvben, vagy egyéb határozatokban, levelekben rögzített, a létesítmény által tervezetten végzendő és a hatóság által ellenőrzésre kijelölt tevékenységeket a hatóság által előzetesen megadott tevékenységek (pl. ÜKTEP) megkezdése előtt legalább 24 órával elektronikus úton bejelenti (nsd@haea.gov.hu). A bejegyzésben szerepel a hatósági ellenőrzést bejelentő jegyzőkönyv, határozat, vagy levél nyilvántartási száma, a tevékenység pontos, de tömör leírása, a várható kezdés időpontja, a bejelentő és a kapcsolat tartó neve illetve egy hitelesítő aláírás.

7. ELŐRE BE NEM JELENTETT ELLENŐRZÉS

A **Rendelet 22. §** (4) szerint *„A nukleáris biztonsági hatóság jogosult az engedélyesnél és a beszállítóknál előzetesen bejelentett és - ha az ellenőrzés céljának eléréséhez szükséges - előzetesen be nem jelentett ellenőrzést végezni. Előzetesen be nem jelentett ellenőrzés esetén az ellenőrzés tényét a nukleáris biztonsági hatóság képviselője a helyszínen közli az engedélyes erre meghatalmazott képviselőjével, majd az ellenőrzés végrehajtási feltételeinek kialakítása után haladéktalanul megkezdzi az ellenőrzést.”*

Előre be nem jelentett ellenőrzés a hatóság által végzett eseti ellenőrzés azon fajtája, amelyet nem előz meg előzetes értesítés, és a hatósági ellenőrzés alá vont tevékenységének egy adott, konkrét cselekményére, illetve annak

vizsgálatára irányul. Ezzel az ellenőrzési módszerrel a hatóság alkalmoszerűen él olyan esetekben, amikor feltételezhető, hogy az ellenőrzés előzetes bejelentése jelentősen befolyásolhatja az ellenőrzéskor begyűjthető adatok, információk, tapasztalatok minőségét és mennyiségét.

Előre be nem jelentett módon valósul meg a távadat (online), valamint a dokumentáció ellenőrzése, amelyek ajánlásai a 3.8. és 3.9. fejezetekben kerültek részletezésre.

7.1. Az ellenőrzés célja

Az ellenőrzés célja, hogy a hatóság a nukleáris létesítményben, vagy a beszállítók telephelyén vizsgálhassa, értékelhesse az egyes tevékenységek, a napi feladatok végrehajtásának valós folyamatát, körülményeit. Célja továbbá hatósági tapasztalatok szerzése olyan esetekben, amikor a hatósági ellenőrzés alá vont a tevékenység végrehajtása során nem fordít külön figyelmet a végrehajtásra a hatósági ellenőrzéskor található eltérések számának csökkentése érdekében.

7.2. Az ellenőrzés folyamata és dokumentálása

1.6.2.1300. „Előre be nem jelentett ellenőrzés esetén az ellenőrzés megkezdésekor a nukleáris biztonsági hatósági ellenőr a hatósági ellenőrzés alá vont belső szabályozása szerint kijelölt munkavállalónak jelzi a nukleáris biztonsági hatósági ellenőrzés tényét, aki köteles intézkedni az adott témával kapcsolatban nyilatkozattételi és jegyzőkönyvezési joggal rendelkező képviselőről.”

Az ellenőrzés megkezdésekor a hatósági ellenőrzés alá vont illetékes, az ellenőrzés időpontjában az ellenőrzés alá vont szervezetet képviselő vezetőjének (üzemelő atomerőmű esetében az ügyeletes mérnöknek) a hatósági ellenőr bejelenti az ellenőrzés tényét és területét, majd haladéktalanul megkezdi az ellenőrzést. Az ellenőrzés alatt a hatósági ellenőrzés alá vont képviselője (képviseelői) csatlakozik, (csatlakozhatnak) a hatósági ellenőrhöz, vagy az ellenőrzés végeztével hallgatják meg az ellenőrzésen tapasztaltakat.

Az ellenőrzésre vonatkozó, egyéb a folyamatot és a dokumentálást érintő kérdés a 6. Fejezetben került részletezésre.

7.3. Szemle (bejárás)

A hatósági ellenőr szemle (jelen fejezet tekintetében: bejárás) keretében bejárja a nukleáris létesítmény ellenőrzésre kijelölt részeit (célterületét) annak érdekében, hogy meggyőződjön a nukleáris biztonság és a biztonsági kultúra megfelelő szintjéről.

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

ÁKR 68. § [A szemlére vonatkozó általános szabályok]

„(1) Ha a tényállás tisztázására ingó, ingatlan (a továbbiakban együtt: szemletárgy) vagy személy megtekintése vagy megfigyelése szükséges, a hatóság szemlét rendelhet el.

(2) A szemletárgy birtokosát és az (1) bekezdésben meghatározott személyt - ha az a szemle eredményességét nem veszélyezteti - a szemléről előzetesen értesíteni kell.

(3) A szemletárgy birtokosának távolléte - ha jelenléte nem szükséges - nem akadályozza a szemle megtartását.

[...]

ÁKR 69. § [A szemle lefolytatása]

„(1) A szemle megtartása során - az ismert tulajdonos értesítésével egyidejűleg - a szemletárgy birtokosa kötelezhető a szemletárgy felmutatására, illetve arra, hogy az ügyfelet a szemle helyszínére beengedje.

(2) A szemle során a hatóság eljáró tagja jogosult különösen

a) a szemlével érintett területre, építménybe és egyéb létesítménybe belépni,

b) bármely iratot, tárgyat vagy munkafolyamatot megvizsgálni,

c) felvilágosítást kérni, illetve

d) mintát venni.”

ÁKR 61. § [Értesítés eljárási cselekményről]

„(1) Ha nem szükséges az ügyfél idézése, a hatóság az ügyfelet a tanú és a szakértő meghallgatásáról, a szemléről és a tárgyalásról értesíti azzal a tájékoztatással, hogy az eljárási cselekményen részt vehet, de megjelenése nem kötelező. Az értesítést - ha az ügy körülményeiből más nem következik - úgy kell közölni, hogy azt az ügyfél legalább öt nappal korábban megkapja.

(2) A szakhatóságot - ha az a feladat- és hatáskörét érinti - az eljárási cselekményről legalább öt nappal korábban értesíteni kell.”

A hatóság előzetes bejelentés mellett, vagy anélkül szemlét végezhet a nukleáris létesítményben, vagy ahhoz kapcsolódó telephelyeken, továbbá a beszállítók telephelyén az üzemeltetés szervezettségének, a nukleáris biztonsági előírások betartásának és az általános biztonsági kultúra szintjének ellenőrzésére, külön figyelmet fordítva a karbantartási, átalakítási tevékenységek ellenőrzésére.

ÁKR 70. § [Az azonnali eljárási cselekmény érdekében lefolytatott szemle]

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

„[...]

(3) Ha a helyszíni szemlére életveszéllyel vagy súlyos kárral fenyegető helyzetben, azonnali eljárási cselekmény érdekében van szükség, illetve, ha ezt törvény más fontos okból megengedi, a helyszíni szemlét a hatóság a lezárt terület, épület, helyiség felnyitásával, az ott tartózkodó személyek akarata ellenére is megtarthatja.

[...]”

ÁKR 69. § [A szemle lefolytatása]

„(1) A szemle megtartása során - az ismert tulajdonos értesítésével egyidejűleg - a szemletárgy birtokosa kötelezhető a szemletárgy felmutatására, illetve arra, hogy az ügyfelet a szemle helyszínére beengedje.

[...]”

ÁKR 70. § [Az azonnali eljárási cselekmény érdekében lefolytatott szemle]

„(1) A szemle eredményes és biztonságos lefolytatása érdekében a hatóság a rendőrség közreműködését kérheti.

[...]”

ÁKR 77. § [Az eljárás akadályozásának következményei]

„(1) Azt, aki a kötelezettségét önhibájából megszegi, a hatóság az okozott többletköltségek megtérítésére kötelezi, illetve eljárási bírsággal sújthatja.

[...]”

A hatósági bejárások súlypontját az alábbiak képezik:

- rendtartási, tisztasági, idegentest-mentességi feltételek biztosítása (a reaktorral rendelkező létesítményeknél elsősorban a nyitott reaktornál, a nyitott fővízköri rendszer elemek, vagy az üzemanyag kazetták tárolására szolgáló rendszerek közelében),
- szigetelések és bevonatok állapotellenőrzése leállás utáni és visszaindulás előtti állapotban hőhidak, forrópontok, bevonatok magas hőmérséklete okozta károsodások,
- padlók, csővezetékek, földemek ellenőrzése, leállás után csepegő és szivárgó közegek,
- hajtóművek, forgógépek, villanymotorok ellenőrzése kenő- és hűtőanyagok szivárgása,
- karbantartási installációs rendszerek (szellőzés, világítás, stb.) működésének és megfelelőségének ellenőrzése,

Nukleáris létesítmények hatósági ellenőrzése

- folyó (karbantartási, kivitelezési) munkák előírásai (technológiák, karbantartási utasítások, stb.) meglétének és ismertségének ellenőrzése,
- feltűnő meghibásodások és állagromlások (korrózió, sérülés, szakadás, kis átmérőjű cső letaposása, stb.) figyelése,
 - a) állapotfelügyelet, öregedéskezelés végrehajtásának (beleértve a null állapot felvételt) ellenőrzése,
 - b) a tevékenység (karbantartás, kivitelezés) végzését előíró utasítások forgalmazásának és kezelésének – beleértve az alvállalkozói tevékenységet – ellenőrzése,
- a tervdokumentációkban foglaltaknak való megfelelés ellenőrzése.

A bejárásokat a hatósági ellenőr egyedileg megállapított célterületen végzi. A bejáráson tapasztaltakat a hatósági ellenőr jegyzőkönyvben rögzíti. A jegyzőkönyv további hatósági eljárás alapját képezheti. A jegyzőkönyvezés menete megegyezik a 6.2. fejezetben leírtakkal.

8. AZ ELLENŐRZÉSEK ÉRTÉKELÉSE

Az ellenőrzések során tapasztaltakat a hatóság értékeli, és szükség esetén dönt a további hatósági tevékenységekről (ellenőrzés, kivizsgálás, érvényesítés). Ezen tevékenység során a hatóság figyelembe veszi az esetleg megállapított eltérések biztonsági súlyát, az előfordulás gyakoriságát, az időközben esetleg a hatósági ellenőrzés alá vont által elhatározott javító tevékenységeket.